

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka
Roman Catholic Period in the Life of Augustin Podolák

Vedoucí práce

prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek, Dr.h.c.

Autor

Monika Mádlová

Praha 2014

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především svému školiteli prof. ThDr. Janu Blahoslavu Láškovi, Dr.h.c. za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné připomínky a čas, který mi věnoval.

Dále bych chtěla poděkovat za podporu a duchovní vedení našemu biskupovi ThMgr. Dušanu Hejbalovi, který mi byl rádcem a velkou oporou při zpracovávání této práce.

Také bych ráda poděkovala Marii Podolákové, Ing. Janu Podolákovi a Alžbětě Turkové, že se mnou podělili o své vzpomínky na Augustina Podoláka, protože bez jejich informací bych nemohla tuto práci vůbec dokončit.

A v neposlední řadě chci poděkovat všem, kteří mi pomohli, ať už prakticky, radou, konzultací, s utříděním informací, s překladem cizojazyčných textů či jen tím, že tu pro mě byli.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze 30. dubna 2014

Monika Mádlová

Anotace

Bakalářská práce je věnována životu Augustina Podoláka od narození až po vstup do starokatolické církve. Zachycuje Podolákova studia v českých zemích i v Itálii, jeho službu v dominikánském řádu v Olomouci včetně jeho pedagogické činnosti tamtéž. V neposlední řadě se věnuje asi nepochybně nejvíce problematické části z tohoto sledovaného období, a to době mezi Podolákovým odchodem z řádu a vstupem do starokatolické církve. Cílem této práce je popsat dosud nezdokumentovaný průběh života Augustina Podoláka s použitím archivních materiálů nalezených v archivech v Olomouci i v Praze, dostupné historické literatury a ústní historie pamětníků této osobnosti.

Klíčová slova

Římskokatolická církev, dominikánský řád, filosofie, starokatolická církev, Kuratorium, Augustin Podolák.

Annotation

This Bachelor's Thesis deals with the topic of the life of Augustin Podolák from his birth to the moment of his conversion to the Old Catholic Church. It describes his studies in Bohemia and also in Italy, his service in the Dominican Order in Olomouc and his pedagogical activities there. Last but not least the Thesis deals with the most problematic period of this part of his life, with the time between his leaving of the Dominican Order and his admission to the Old Catholic Church. The goal of this Thesis is to describe the period of Podolák's life yet undocumented, using materials from archives in Olomouc and Prague, relevant historical literature and testimonies of the living witnesses by means of Oral History.

Keywords

Roman Catholic Church, Dominican Order, Philosophy, Old Catholic Church, Kuratorium, Augustin Podolák

Seznam zkratek

AAS	Acta Apostolicae Sedis
ABO	Archiv biskupského ordinariátu
ABS	Archiv bezpečnostních složek
AHMP	Archiv hlavního města Prahy
AKK	Alt-katholischer Kalender
AKVB	Alt-katholisches Volksblatt
KSČ	Komunistická strana Československa
NA	Národní archiv
NSDAP	Národně socialistická německá dělnická strana
SKC	Starokatolická církev
SOkA	Státní okresní archiv
SÚ	Studijní ústav
ÚNV	Ústřední národní výbor
ÚV	Ústřední výbor

Obsah

Poděkování.....	2
Prohlášení.....	3
Anotace	4
Klíčová slova	4
Annotation	4
Keywords	4
Seznam zkratk	5
Úvod.....	7
1 Dětství a mládí (1912 – 1930).....	10
1.1 Vzpomínky na otce	11
2 Léta studií (1930 – 1938)	13
2.1 Řád sv. Dominika.....	13
2.2 Dominikáni v meziválečných letech v českých zemích.....	15
2.3 Augustinův vstup do řádu a jeho studium.....	16
2.4 O pojmu metafyziky u Aristotela.....	19
3 Za katedrou (1939 – 1942).....	22
3.1 Filosofická revue	26
4 Po odchodu z kláštera (1942 – 1945).....	31
4.1 MUDr. František Teuner a Kuratorium	32
4.2 Augustin Podolák a Kuratorium.....	34
5 Poválečná léta (1945 – 1947).....	37
6 Závěr	41
Použitá literatura	44
Knihy, články, periodika	44
Archivní materiály	46
Ústní sdělení.....	46
Resumé.....	48
Summary.....	48

Úvod

PhDr. ThLic. Augustin Podolák byl druhým biskupem starokatolické církve a stal se v dějinách této církve významnou osobností. V čele starokatolické církve stál jako správce biskupství od roku 1950 a jako biskup od roku 1968 až do své smrti 7. ledna 1991.

I když mu byl za minulého režimu dvakrát odebrán státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti, byl perzekuován a do čela církve byli dosazeni tehdejší státní mocí různé vládě pohodlné osoby prostřednictvím zmanipulovaných synod, naposledy Josef Miloš Pulec, nikdy svou službu neopustil. Naopak seskupil kolem sebe pár věrných kněží a věřících, a v podmínkách „podzemní“, neveřejné pastorače společně udrželi zdravé jádro starokatolická církve až do sametové revoluce v roce 1989. O půl roku později, tedy v dubnu roku 1990, pak svolal Synodu obnovy, a tak ve svých 78 letech položil základy novému životu církve, která se už nemusela schovávat v „podzemí“, postupně dokázala obnovit komunismem rozvrácené struktury, a dnes tak může patřit starokatolická církev k velmi živým a uznávaným církvím, jak v domácím ekumenickém kontextu, tak také v mezinárodním starokatolickém společenství. Byl inspirující osobností, která i ve velmi těžkých podmínkách dokázala udržet kontinuitu řádné duchovní služby. Bohužel mohl na svém znovunabytém místě v čele církve zůstat jen rok, než jej Pán povolal k sobě. Nebýt však Augustina Podoláka, jen stěží si lze představit, jak by vypadala starokatolická církev dnes.

Čtenář se v této práci seznámí s člověkem, který byl pro mnohé lidi oporou, který dokázal projít dvěma velmi náročnými dějinnými obdobími a přes veškeré rány osudu neztratil naději ani víru. Tato práce by měla představit muže, který tuto naději i víru dokázal rozdávat dál. Muže, který byl otcem, na něž jeho děti stále s láskou vzpomínají. Svým pochopením a schopností odpouštět se zapsal nesmazatelně nejen do jejich srdcí. Byl osobností, která přivedla k církvi i současného starokatolického biskupa, na jehož formaci měl zásadní vliv.

Tento výjimečně vzdělaný filosof a teolog však přes veškeré své znalosti nikdy nezapomněl na to, že největší ctností je pokora. Sám o sobě tvrdil, že je prost'áček Boží.¹ Proto bylo rozhodnuto nashromáždit informace o jeho životě do této bakalářské práce. Mimo jiné bylo motivací i to, že se zatím ve starokatolické církvi nikdo nepokusil tyto informace shromáždit do jedné publikace.

---

¹ podle písemného sdělení Alžběty Turkové (dcera Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

Nebylo záměrem se v této práci zabývat celým Podolákovým životem, to by bylo spíše téma pro diplomovou práci. Práce se tedy zaměřila na Podolákovo životní období od narození po vstup do starokatolické církve. V některých částech Podolákova života se objevily velmi rozdílné podání některých situací, jde především o jeho odchod z kláštera či následné působení mimo klášter až do Podolákova vstupu do starokatolické církve. Těmto částem byla proto věnována větší pozornost a byla vynaložena snaha, aby se dle různých pramenů povedlo zrekonstruovat skutečnost, a případně nastínit otázky pro budoucí bádání.

Dostupné informace ke zkoumanému tématu jsou však velmi skoupé. V Zemském archivu v Olomouci se nachází především podklady týkající se Podolákova života a činnosti v době jeho pobytu v dominikánském klášteře v Olomouci. V Archivu bezpečnostních složek v Praze lze nalézt stručné životopisy Augustina Podoláka přibližně do roku 1945. Všechny texty přitom nesou neklamné známky ovlivnění požadavky protektorátní éry, stejně jako další kusé materiály z téhož období, které se v archivu nacházejí. Několik málo dokumentů lze nalézt i v jiných pražských archivech. V církevním archivu Starokatolické církve v ČR jsou sice dochovány i některé materiály přímo z rukou Augustina Podoláka, ale ty jsou většinou velmi strohé, zejména proto, že v podmínkách neveřejné pastorace, což znamenalo být prakticky stále v nebezpečí zatčení za tzv. „maření státního dozoru nad církvemi“, patřilo ke zvyklostem církve nezanechávat písemné důkazy o své činnosti.

Proto jsou pro tuto práci klíčová především svědectví rodinných příslušníků a dalších osob, které Augustina Podoláka přímo znaly. Naneštěstí však žádný z těchto svědků nezažil období, které je předmětem této práce. Jejich výpovědi se tedy týkají vzpomínek Podoláka na zkoumanou dobu. Řada v následném textu uvedených úvah o Podolákově motivaci a prožívání určitých životních událostí tak nese spíše hypotetický charakter.

Podolákův život je v práci zaznamenáván převážně v chronologickém sledu, tedy jednotlivé kapitoly jsou tematicky zaměřeny na určité části sledovaného období Podolákova života.

První kapitola se nejprve věnuje Podolákovu rodnému kraji a popisu doby a poté volně přechází k popisu Podolákova dětství a to hlavně ze vzpomínek jeho syna Jana.

Druhá kapitola se věnuje jeho vysokoškolskému studiu. Nejprve však pro orientaci popisuje stav české dominikánské provincie v období, kdy Podolák do kláštera vstupoval. Kapitola je zakončena popisem a rozбором Podolákovy disertační práce v oblasti filosofie, kterou obhájil v Římě.

Třetí kapitola zaznamenává jeho život v klášteře po návratu do Čech se zaměřením na jeho pracovní povinnosti jak v dominikánském řádu, tak na jejich učilišti či v kněžském

semináři. Kapitola sleduje Podolákův život až do odchodu z řádu. V neposlední řadě popisuje také jeho činnost ve *Filosofické revui*.

Čtvrtá kapitola obsahuje Podolákův život po odchodu z kláštera až do konce války. Zkoumá se zde jeho činnosti v Kuratoriu a pro bližší upřesnění popisuje i vznik a činnost Kuratoria jako takového a okrajově se věnuje i generálnímu vedoucímu Kuratoria MUDr. Františku Teunerovi.

Pátá kapitola se pak zaměřuje na Podolákův osudu v poválečných letech až po vstup do starokatolické církve.

V závěru pak práce shrnuje získané poznatky a nastiňuje další možnosti bádání.

Navzdory tomu, že to není součástí životopisného líčení v pravém slova smyslu, zahrnuje tato práce na několika místech i obecné líčení dobové situace. Vzhledem k tomu, že právě tyto historické události mohly mít velký vliv na některá Podolákova rozhodnutí, bylo pokládáno za nutné tuto dobu čtenáři přiblížit. A to převážně proto, aby i čtenáři, kteří se v této době nenarodili, pochopili důvody, které vedly Podoláka k těmto osudovým krokům.

1 Dětství a mládí (1912 – 1930)

O velikosti obce Pašínovice nedlouho před Podolákovým narozením vypovídá krátký záznam o této obci v Ottově slovníku naučném, který uvádí, že Pašínovice jako ves přináležící do hejtmanství České Budějovice, do okresu Trhy Svinové a pod faru Střížov. Mají 36 domů a 240 obyvatel a významným zařízením ve vesnici je mlýn.²

Doba, do které se Augustin Podolák narodil, byla více než složitá. Když v roce 1914 začala první světová válka, její následky se podepisovaly nejvíce na chudých venkovanech. Již o rok později bylo jasné, že se válka jen tak neskočí, a začaly se objevovat první známky potravinové krize. Prodejci zpozorovali, že cena potravin jde prudce nahoru, a tak si potraviny schovávali a opět je nabízeli k prodeji, až když cena byla dosti vysoko.

Největší nouze začala být o základní potraviny, jako byl chleba, cukr, mouka, brambory, obilí, maso, ale i petrolej či mýdlo. Začaly se v té době vydávat poukázky na tyto potraviny a zboží. Každý měl podle počtu osob v domácnosti dostat jen určitý počet těchto poukázek. Na tato přerozdělování tzv. „-enek“ (tj. chlebenek, cukřenek, moučenek atd.) dohlíželi v každém městě i vesnici zvláště vybraní komisaři.

Na vesnicích bylo přesně stanoveno, kolik může každý člověk sníst a zbytek své úrody musel odevzdat státu. Začaly se objevovat normy na to, kolik si může jednotlivý člověk nechat umlít obilí, a aby se tyto normy neporušovaly, byly zavedeny tzv. mlecí výkazy. Vše se pak muselo kontrolovat. Nejvíce však až v druhé polovině války. Každému mlynáři či hospodáři, u kterého se našlo více potravin či zboží než byla povolena norma, hrozil trest.³

Mnohem více však byli hladem a nedostatkem postiženi lidé ve městě, i když venkovští obyvatelé bez vlastního hospodářství na tom byli podobně. Z měst se pak lidé vydávali na venkov a směnným obchodem se snažili vyískat, co nejvíce jídla. Lidé z vesnic si zase od měšťanů brali petrolej, mýdlo, šaty, cukr, kávu, tabák apod.⁴

Také se v té době hodně objevovaly různé náhražky. Místo petroleje se za války svítilo karbidem. Pivo se vyrábělo z pýru a říkalo se mu pak „válečné pivo“. Mýdlo se na venkově vyrábělo z loje. Šaty se začaly vyrábět z papíru, boty se vyráběly s dřevěnou podrážkou. Peníze ztrácely svou hodnotu.⁵

Do takové složité doby se narodil Augustin Podolák a v takové době prožil své dětství.

² autor neuveden, Pašínovice. In: *Ottův slovník naučný*, díl 19, Praha: J. Otto, 1902, str. 310

³ ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka, 1914-1918*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001

⁴ tamtéž

⁵ tamtéž

1.1 Vzpomínky na otce

O počátku života Augustina Podoláka se nám dochovalo nejméně informací. Kromě rodného listu jsme proto museli hlavně vycházet ze vzpomínek Jana Podoláka, syna Augustina Podoláka, na dětství svého otce, jak mu o něm sám vyprávěl.⁶

Podolákova rodina původně byla velmi zámožná a bohatá. Vlastnila pole, louky i statky. To bylo přibližně v 19. století. Ovšem někdy na přelomu 19. a 20. století rodina všechny své majetky prodala a odstěhovala se do Ameriky. V Čechách zůstala pouze část větve rodiny, která bohužel tímto bohatstvím neoplývala. Do této části rodiny patřil i Augustin Podolák.

Augustin Podolák se narodil jako první ze tří dětí dne 24. června 1912 v již zmiňované malé vesničce jménem Pašínovice na Českobudějovicku Alžbětě (nar. 22. září 1891 v Pašínovicích) a Gustavovi (nar. 18. srpna 1888 v Heiligenstadtu u Vídně, Rakousko).⁷ Podolákovo dětství bylo poznamenáno velkou chudobou, kterou byla jeho rodina zatížena. Situace se ještě zhoršila, když se Augustinovi narodil o dva roky později mladší bratr (nar. 14. února 1914)⁸ a o dalších deset let později sestra Marie (nar. 1. listopadu 1924)⁹. Gustav Podolák, Augustinův otec, byl zedníkem a odjel v té době za prací do Francie, aby rodině finančně pomohl. Peníze vydělané z práce ve Francii následně posílal své rodině do Čech. Peníze se však občas cestou ztratily a vůbec se k rukám jeho ženy nedostaly. Tak Alžběta Podoláková, Augustinova matka, často řešila, že neměla dětem co dát k jídlu.

Nejčastější stravou, kterou si pro své děti mohla dovolit, byly tuříny, ale i ty neměla občas k dispozici. V beznaději, ke které dokázala doba po první světové válce dohnat hodně chudých lidí, se paní Podoláková rozhodla k zoufalému činu a chtěla ukončit život svůj i svých dětí, a proto se vydala s těžkým kamenem v tašce k rybníku. Od tohoto činu byla zachráněna místním sedlákem. Ten si nejprve myslel, že něco ukradli, když ale zjistil, co ve skutečnosti schovávají v tašce a k čemu se paní Podoláková se svými dětmi chystá, nabídl jí pomoc a začal rodinu zásobovat základními potravinami. Alžběta Podoláková říkala, že byli zachráněni doslova zázrakem a dobrotou tohoto sedláka. Do konce svého života se však nepřestala stydět za svou slabost a selhání.

---

⁶ podle písemných a ústních sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka), 25. března až 15. dubna 2014 /pokud nebude uvedeno jinak/

⁷ ABO SKC, rodný list Augustina Podoláka

⁸ ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21, str. 6

⁹ tamtéž

Augustin Podolák nastoupil povinnou školní docházku na obecné škole v Římově,¹⁰ což je městečko asi jen čtyři kilometry od Pašinovic. Ve Střížově, který je od Podolákovy rodné vesnice vzdálen asi tři kilometry, pak navštěvoval farní kostel a to již od předškolního věku. Dle vzpomínek Jana Podoláka chodil do místní farnosti hlavně proto, že mu tam farář dával ke studiu různé knihy. Tak se Augustinovi podařilo naučit se číst ještě před nástupem do školy, a to i v němčině a latině.

Také velmi rád ministroval a všemožně pomáhal v kostele i na faře. Lidé v něm od malička spatřovali budoucího kněze. I on sám chtěl sloužit Bohu a o jiném povolání ani neuvažoval. Byl pro své načtené znalosti často představován vizitujícím biskupům či významným a hlavně vlivným návštěvám farnosti jako nadaný mladý hoch. Možná i to následně pomohlo k tomu, aby mohl v Českých Budějovicích nastoupit na gymnázium. Po jeho úspěšném dokončení jeho kroky vedly rovnou do Olomouce.

Gymnázium v Českých Budějovicích bylo založeno reformním biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem a mělo dlouhou tradici výchovy v českém národním duchu. Jan Valerián Jirsík gymnázium založil jako pokus o vytvoření protiváhy proti německému školství a tento odkaz, stejně jako tradici akademické svobody a vysoké kvality výuky si škola zachovala i přes první světovou válku a v době, kdy na ní Augustin Podolák nastoupil, se znovu začala vzmáhat. Pokud jde o vyučované obory, bylo to klasické gymnázium s reálnými pobočkami. Dobovým problémem bylo to, že studenti z venkova museli být uvolňováni z výuky kvůli pomocím při zemědělských pracích.¹¹ Není vyloučeno, že tímto problémem byl stížen i Augustin Podolák.

---

¹⁰ ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21, str. 6

¹¹ TÝML, Václav. Jubileum Gymnázia J. V. Jirsíka. In: *Učitel'ské noviny* 31/2008

2 Léta studií (1930 – 1938)

Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, Augustin Podolák již nejspíše od raného dětství spěl k duchovní službě, a tak asi nikoho v jeho okolí nepřekvapilo,¹² když po dokončení gymnázia v Českých Budějovicích vstoupil 15. září 1930¹³ do dominikánského kláštera v Olomouci. O tom, proč si vybral právě tento řád, lze jen spekulovat. Ovšem dá se říct, že vzhledem k dominikánským důrazům na vzdělání, intelektuální rozvoj obecně a kazatelskou činnost, mohl být takto orientovaný řád pro mladého přemýšlivého chlapce velké lákadlo.

Nyní bude přiblížena situace dominikánského řádu v českých zemích v meziválečném období. Nejprve je ovšem dobré představit dominikánský řád jako takový.

2.1 Řád sv. Dominika

Sv. Dominik pocházel ze Španělska a žil přibližně v letech 1170 až 1221.¹⁴ V mládí studoval u svého strýce arcikněze a následně v Palencii svobodná umění a teologii. Stal se knězem, ale zásadní změnu v jeho životě přinesly diplomatické cesty do severního Německa v letech 1204 až 1206. Na této cestě se potkal s cisterciáckými opaty vykonávajícími katolickou misii na jihu Francie a s rozšířenou herezí katarů.¹⁵ Toto setkání ho inspirovalo k založení oficiálního církevního řádu, který by vycházel ze zkušeností z jižní Francie.

Sv. Dominik chtěl založit řád, který by napodoboval činnost potulných kazatelů, na rozdíl od nich by se však držel katolické tradice. Řeholníci se zde neměli věnovat práci, ale důkladnému studiu teologie a modlitbou se dále připravovat na své kazatelské poslání.

V roce 1215 v Toulouse se kolem sv. Dominika shromáždilo pár mužů a vytvořili tak komunitu dle výše zmíněných pravidel na základě souhlasu diecézního biskupa Fulka. Když se sv. Dominik vydal na IV. lateránský koncil do Říma, papež Inocenc III. mu nejprve nechtěl dát svolení pro založení nového řádu. Důvodů bylo několik. Kázání pravdy víry bylo tehdy vyhrazeno pouze biskupům, nikoliv kněžím, a dále usnesením koncilu bylo i omezení vzniku nových řádů. Papež však nakonec povolil sv. Dominikovi založení Řádu bratří kazatelů pod podmínkou, že si zvolí již existující řeholi.

---

¹² podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 21. dubna 2014

¹³ SOKA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16, kniha 5

¹⁴ ČERNUŠÁK, Tomáš. PROKOP, Augustin. NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. 1. vyd. Praha: KRYSTAL OP, 2001, str. 14-16

¹⁵ Heretické hnutí, o němž jsou první zmínky z r. 1143. Tamtéž, str. 13

Sv. Dominik si vybral řeholi sv. Augustina a nový papež Honorius III. dne 22. prosince 1216 vydal oficiální schválení řádu. O měsíc později papežská listina i povolila kazatelskou činnost, která byla od počátku hlavní činností dominikánů.

Následně sv. Dominik došel k názoru, že jeho kazatelský řád není potřeba jen v Toulouse, ale v celé Evropě, a proto v srpnu 1217 rozeslal své spolubratry do všech velkých evropských měst. Tak dostali dominikáni možnost studovat na velkých univerzitách v Paříži či Bologni a vznikaly nové komunity tohoto kazatelského řádu.

Sv. Dominik umírá v Bologni 6. srpna 1221 na následky vyčerpání a nemoci. Pohřební obřad vedl kardinál Hugolin a 3. července 1234 již jako papež Řehoř IX. sv. Dominika kanonizuje.

Díky dominikánskému akcentu na studium teologie není divu, že dalšími známými členy tohoto řádu byli například filosofové Tomáš Akvinský či Albert Veliký. Ti významně ovlivnili středověkou scholastickou teologii, která ve své moderní (neoscholastické) formě byla klíčová pro teologickou a filosofickou práci Augustina Podoláka.

Je třeba také zmínit mezi těmito významnými osobnostmi sv. Zdislavu z Lemberka. Tato česká šlechtična byla velmi pravděpodobně ovlivněna ve 13. stol. potulnými dominikánskými kazateli a dle jejich příkladu se začala starat o chudé a nemocné. Její manžel, Havel z Lemberka, založil dominikánský klášter v Jablonném v Podještědí a kostel sv. Vavřince tamtéž za pomoci a účasti své ženy. V Dalimilově kronice se píše o řadě zázračných uzdravení, které za svého života učinila.¹⁶

Právě i k této významné české dominikánské světicí, která byla blahořečena Piem X. a svatořečena Janem Pavlem II., měl Augustin Podolák velmi kladný vztah.¹⁷ Podobně často citoval i Kateřinu Sienskou, o které se mimo jiné později zmínil ve svém pastýřském listě k Velikonocům 1981: „*Svatá Kateřina Sienská, nedávno prohlášená za „učitelku církve“, prostá žena bez výrazného vzdělání, ovládala podivuhodným způsobem svými dopisy mocné tohoto světa i papeže, a dokázala to dle vlastního svědectví jen tím, že nosila svou „uzavřenou komůrku“ spojení s Bohem i do světa, mezi lidmi, ve všedním každodenním životě. To je tajemství nezávislosti všech opravdových dětí božích.*“¹⁸

---

¹⁶ autor neuveden. *Dalimilova kronika*. Praha, 2005

¹⁷ podle ústního sdělení Dušana Hejbala (biskup SKC) dne 14. listopadu 2013

¹⁸ PODOLÁK, Augustin. *Pastýřský list k Velikonocům 1981*. Soukromý archiv Dušana Hejbala (biskup SKC)

2.2 Dominikáni v meziválečných letech v českých zemích

Během první světové války byli odvedeni i někteří dominikánští bratři v mnoha evropských zemích.¹⁹ Po válce se pak musel řád vypořádat s tím, jak tyto bratry začlenit zpět do klášterního společenství. Někteří kněží se však vůbec vracet do kláštera nechtěli a žádali o možnost pracovat v diecézích nebo misiích. Bratři laici dokonce podávali žádosti o odchod z řádu. Tento úbytek bratří následně nejen z organizačních důvodů vyvolal dlouholetou práci na revizi stanov řádu, která trvala od května 1920 až do roku 1932.

Po uklidnění poválečné situace se však život v české provincii začal opět rozvíjet a to převážně v publikační činnosti. V první řadě se objevuje *Dominikánská růže*, což byl lidový katolický časopis určený nejen pro členy růžencových bratrstev. Dále se bratři redakčně podíleli i na jiných časopisech. Důležité však pro českou provincii bylo založení časopisu *Filosofická revue*, jejíž hybnou silou byl fr. Metoděj Habáň (dominikánský provinciál v letech 1938 – 1942) a do níž občasné začal přispívat už od roku 1933 i Augustin Podolák a od roku 1940 byl jejím spoluredaktorem.²⁰ Dále pak revue pro duchovní život *Na hlubinu*, pod kterou se svým vedením podepsal fr. Silvestr Braitto, a jako poslední byl založen časopis *Výhledy*, který sledoval a reagoval na novinky v oblasti náboženství, filosofie, literatury atd. Všechny tyto časopisy a další publikace vydávalo dominikánské nakladatelství Krystal, které mimochodem existuje dodnes, a ve sledované době bylo vedeno již zmiňovaným fr. Silvestrem Braittem (olomoucký převor a v letech druhé světové války ředitel kněžského semináře v Olomouci). Jeho ediční činnost byla soustředěna v té době v Olomouci.

Za zmínku také stojí bohatá přednášková činnost a pořádání různých kurzů, které dominikáni vedli. Například v Olomouci v akademickém roce 1930 až 1931 (tedy v roce, kdy Augustin Podolák vstoupil do kláštera) pořádali fr. Metoděj Habáň a fr. Silvestr Braitto kurz na filosofické fakultě, kterému musela být uvolněna aula fakulty kvůli velkému počtu studentů.

Za první republiky byl také velký nárůst spolků s katolickým charakterem. Tyto spolky měly pak své spirituály, kterými často byli právě dominikáni. Některé laické spolky náležely přímo k řeholním řádům a říkalo se jim třetí řády nebo terciáři. Mezi takovýmito specifickými skupinami byl například i Třetí řád sv. Dominika, který patřil právě

---

¹⁹ ČERNUŠÁK, Tomáš. PROKOP, Augustin. NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. 1. vyd. Praha: KRYSTAL OP, 2001, str. 128-138

²⁰ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

k dominikánskému řádu. Celkový počet členů těchto spolků se ve třicátých letech blížil k třem tisícům a vyskytovaly se po celém území českých zemí, ale i na Slovensku.

V třicátých letech česká provincie posílila natolik, že bylo možné posílat bratry laiky do Angelica v Římě.²¹ Do roku 1933 tak bylo celkem posláno pět bratří na žádost magistra řádu. V roce 1933 byl takto do Angelica v Římě poslán právě Augustin Podolák.²²

Magistr řádu Martin Stanislav Gillet v témže roce také vykonal vizitaci v české provincii. Na základě jeho vizitace bylo nařízeno zrušit pro malý počet bratří konvent v Chebu, Ústí nad Labem a v Třeboni a znovu oddělit noviciáty bratří kleriků a bratří laiků, které se oba pro nedostatek vhodných prostor nacházely v Olomouci. Proto bylo nařízeno, aby se juvenát (internát pro dospívající chlapce) přestěhoval z pražského konventu. Vhodné prostory se však povedlo najít až v roce 1939 v Řevnicích a noviciát pro bratry laiky se tak mohl vrátit do Prahy, kde se kdysi nacházel.²³

Taková byla situace v dominikánském řádu v letech, kdy do něj vstoupil Augustin Podolák. Je možné se domnívat, že právě velký nárůst popularity dominikánů v českých zemích a jejich intelektuální úroveň, stejně jako přednášková a nakladatelská činnost, mohla být jeden z důvodů, proč si vybral právě tento řád.

2.3 Augustinův vstup do řádu a jeho studium

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, po dokončení gymnázia v Českých Budějovicích vstoupil Augustin Podolák 15. září 1930 do řádu dominikánů v Olomouci. Po jednoduchém noviciátu o rok později dne 27. října složil řádové sliby a přijal jméno Hyacint.²⁴

Jméno mu bylo přiděleno podle sv. Hyacinta z Krakova neboli též Jacka z Opole, který se narodil kolem r. 1183 a byl tedy současníkem sv. Dominika.²⁵ S ním se také osobně setkal, když svého strýce biskupa z Krakova doprovázel na jeho cestě do Říma. Dominik Hyacinta pro svou řeholi rychle získal a tak dostal dominikánský hábit přímo od zakladatele Řádu. Hyacint snad také založil klášter právě v Olomouci. Později se stal provinciálem

---

²¹ ČERNUŠÁK, Tomáš. PROKOP, Augustin. NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. 1. vyd. Praha: KRYSTAL OP, 2001, str. 139-146

²² ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

²³ ČERNUŠÁK, Tomáš. PROKOP, Augustin. NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. 1. vyd. Praha: KRYSTAL OP, 2001, str. 149

²⁴ SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16, kniha 5

²⁵ VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. 1. vyd. Praha: Ladislav Kuncič, svazek III., 1930, str. 130

polským. Mimo jiné byl také velkým ctitelem Matky Boží a dne 14. srpna 1257 řekl prorocká slova: „*Prosil jsem Pannu Marii za milost, abych zemřel v její svátek. Zítřka se s Vámi rozloučím...*“ Sv. Hyacint zemřel 15. srpna 1257. Je patronem dominikánů a Polska.

V roce 1931 fr. Hyacint nastoupil na provinciálním řádovém učilišti průpravné studium filosofie.²⁶ Po dvou letech byl řádem poslán na další studia do Říma. Tam na Mezinárodním institutu Angelicum nejprve absolvoval čtyřleté studium filosofie a potom teologie a církevního práva.

Papežská univerzita svatého Tomáše Akvinského v Římě, známá jako Angelicum na počest svého patrona sv. Tomáše Akvinského (Doctor Angelicus – Andělský učitel), je spravována dominikánským řádem a slouží ke vzdělávání studentů z celého světa. Je to centrální místo, kde se pěstuje tomistická teologická a filosofická tradice. Jak univerzita sama o sobě uvádí, jejím cílem je „*přispět k rozšiřování tradiční katolické doktríny v současném světě... a vychovávat moderní učedníky Tomáše Akvinského*“.²⁷

Angelicum má své historické kořeny ve středověku, kdy v roce 1222 vzniklo tzv. studium conventuale při klášteře sv. Sabiny. Mezi prvními řeholníky, kteří sem vstoupili, jsou uváděni polští dominikánští světcí Hyacint a Česlav a také blahoslavený Jindřich z Moravy, současník sv. Zdislavy z Lemberka.²⁸

V průběhu dějin dalo Angelicum římskokatolické církvi mnoho významných teologů a církevních hodnostářů. Není bez zajímavosti, že v roce 1948 zde obhájil svou doktorskou práci tehdy osmadvacetiletý Karol Wojtyła, pozdější papež Jan Pavel II.²⁹

V Římě také Podolák navštěvoval kurz rychločtení, což mu v budoucnu dosti pomohlo při dalším studiu.³⁰ Též vzpomínal, že když se rozhodovalo o jeho odjezdu do Říma, byla problémem finanční otázka. Jak bylo zmíněno v první kapitole, pocházel z velmi chudé rodiny. Jen cesta do Říma byla něco, co si mohl jen těžko dovolit. Proto farář v jeho rodném kraji uspořádal sbírku. Věřící, kteří znali Augustina, nosili faráři v kapesníku zabalené koruny a postupně tak vybrali částku, která pomohla Podolákovi odcestovat na Angelicum.³¹

Svá studia úspěšně dokončil dne 27. června 1938 složením předepsané doktorandské zkoušky a předložil ke schválení svou doktorskou práci, která bude blíže popsána v kapitole

---

²⁶ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

²⁷ Angelicum, Pontificia Università's S. Tommaso D'Aquino [online]. ©2013 [cit. 15. března 2013]

Dostupné z: <http://www.pust.it>

²⁸ tamtéž

²⁹ tamtéž

³⁰ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 25. března 2014

³¹ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 12. dubna 2014

2.4 O pojmu metafyziky u Aristotela. Následně 10. července téhož roku přijal v Římě kněžské svěcení od jednoho z kuriálních kardinálů.

V 52. ročníku *Dominikánské růže* se objevila zpráva o šťastném dni, kdy fr. Hyacint slavil svou primici v Boršově u Českých Budějovic.³² Tento šťastný den byl 17. července 1938, tedy jen týden po jeho kněžském svěcení.

Následující rok byla jeho dizertace uveřejněna a tak mohl být v Římě dne 26. června 1939 promován na doktora filosofie³³. Této práci navíc byla v roce 1940 po jejím přeložení do českého jazyka udělena cena České duchovní Akademie.³⁴

Když vzpomínal Augustin Podolák na svá studentská léta, zmínil jednu osobnost, se kterou se v Římě setkal. Tou osobností byl známý mystik a spirituální teolog Reginald Marie Garrigou-Lagrange,³⁵ který pocházel z Francie. Tento přední neotomista je považován spolu s Jacoubusem Ramírezem a Édouardem Hugonem za vedoucí osobnost neoscholastické teologické a filosofické školy na počátku 20. století. Na Angelicu vyučoval v letech 1909 až 1960 a v roce 1917 zde dokonce založil katedru asketické a mystické filosofie. Říkalo se o něm, že při vysluhování eucharistie se dalo pozorovat, jak se nepatrně vznáší nad zemí. Augustin Podolák tuto legendu nepotvrdil, ale přiznával, že vidět ho sloužit bohoslužbu byl opravdový zážitek.

Na univerzitě učil například předměty metafyzika, fundamentální teologie a dogmatika. Byl považován za jednoho z největších znalců díla sv. Tomáše Akvinského své doby.³⁶ Právě tímto mohl být velmi blízký Hyacintovi Podolákovi a dá se předpokládat, že v době, kdy byl on sám na studiích v Římě, navštěvoval i jeho přednášky. Je také více než pravděpodobné, že Podolák v Římě studoval z Garrigou-Lagrangeových učebnic tomistické filosofie, mezi ně patří především *Theologia fundamentalis secundum S. Thomae doctrinam. Pars apologitaca. De revelatione per Ecclesiam catholicam proposita*, Řím 1921.

Během svých studií v Římě také Podolák uvažoval, že by s jedním svým spolubratrem a spolužákem odcestoval na misií do Indie³⁷. Velmi o to usiloval, leč provinciál ho v roce 1939 povolal zpátky do vlasti, kvůli nedostatku profesorů na jejich řádovém učilišti.

---

³² Růže dominikánská, roč. 52, str. 110

³³ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

³⁴ tamtéž

³⁵ podle ústního sdělení Dušana Hejbala (biskup SKC) dne 14. listopadu 2013

³⁶ AUMANN, Jordan. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, str. 254

³⁷ podle ústního sdělení Dušana Hejbala (biskup SKC) dne 14. listopadu 2013

Hyacint se tedy svého misijního snu musel vzdát, ale jeho spolužák do Indie skutečně na misií odjel.

2.4 O pojmu metafyziky u Aristotela

Svou dizertaci psal Podolák na téma „*De conceptu metaphysicae apud Aristotelem*“,³⁸ tedy „*O pojmu metafyziky u Aristotela*“. Z dnešního pohledu už práce není příliš objevná, ale ve své době představovala velmi solidní standard katolické filosofické školy založené na neotomistických základech. Augustin Podolák za ni dokonce dostal cenu „České duchovní Akademie“ (r. 1940), což jen dokazuje cennost jeho díla.³⁹

Svou dizertaci rozdělil do tří částí a podrobně se v ní věnuje, jak už název prozrazuje, popisu „*Libri Metaphysicorum*“⁴⁰. V první části píše o předmětu knih, o dějinném pohledu na tyto knihy a jejich nauku. Ve druhé části se věnuje problému spojení metafyzického pojmu u Aristotela a třetí částí je samotný závěr práce.

Hned v úvodu první části probírá předmět jednotlivých knih, tak jak jdou za sebou bez ohledu na historicko-kritickou stránku a to v pořadí podle těch, kteří ještě zastávají jednotnost sbírky knih Metafyzika. Také zde upozorňuje na knihu α (alfa elatton) a zmiňuje, že se u ní dá pochybovat, zda ji vůbec Aristoteles napsal.

Dále se v první části věnuje dějinám knih Metafyziky a s tím popisuje i jiné řazení knih sbírky. Uvádí zde i autory, kteří se touto otázkou již zabývali, a srovnává jejich různé pohledy na pořadí Aristotelových knih. Uvádí také, že je jisté, že různé knihy ze sbírky pochází z různých dob a jen několik z nich spolu navzájem souvisí. Píše, že je dokonce možné, že Aristoteles vůbec neměl v úmyslu Metafyziku napsat jako ucelenou sbírku. „*Chronologické obtíže ve vzniku těchto knih nám vnukají otázku, zda vůbec sám Aristoteles měl na mysli uspořádat nějakou kolekci Metaphysicorum. Zdá se totiž, že jednotlivé knihy existovaly odděleně jako metafyzické přednášky a samostatné náčrtky ve formě fragmentární, v různé velikosti a rozsahu, nebo dokonce jako poznámky k přednáškám a scholastickým debatám.*“⁴¹

---

³⁸ PODOLÁK, Hyacint Maria, O. P. *De conceptu metaphysicae apud Aristotelem*. Dissertatio ad Gradum Doctoratus in Facultate Philosophiae Inst. Pontif. Internat. Angelicum, Romae: 1938

³⁹ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

⁴⁰ ARISTOTELES. *Metafyzika*. Praha: Rezek, 2003

⁴¹ PODOLÁK, Augustin Hyacint. *Pojem metafyziky v Aristotelových „Libri Metaphysicorum“ (Extractum e dissertatione De conceptu metaphysicae apud Aristotelm A. 1938 – Ins. Pontif. Internat. „Angelicum“ Romae approbata.)*. Olomouc, str. 14

Další důvod, který uvádí proti názoru o ucelenosti Aristotelova díla, je ten, že některé otázky k problémům metafyziky, jež jsou uvedeny v knize *B*, nejsou Aristotelem vyřešeny v žádné z dalších knih. „*Těžko říci proč. Něco snad se během věků ztratilo, ale přece jen o něčem můžeme s jistotou tvrdit, že to Aristoteles nevyřešil. To je další důvodem proti těm, kteří chtějí stůj co stůj hájiti dokonalou úplnost knih Metaphysicorum.*“⁴²

V závěru první části se pak podrobně zabývá naukou knih, na které také dokazuje své uspořádání knih ve sbírce. Také zde porovnává, jak se mění popis pojmu metafyziky v jednotlivých knihách sbírky a hodnotí, jak naplňuje zodpovídání otázek, které si vytyčil Aristoteles buď v knize *B*, nebo na začátku jednotlivých knih.

V následující druhé části se Podolák zaměřuje na problém sjednocení těchto různých pochopení pojmu metafyziky u Aristotela. I když dle Podoláka se Aristoteles o žádné sjednocení nepokoušel a ani ho nezamýšlel. Píše, že někteří z těch, kteří se Aristotelovou Metafyzikou zabývali, „...*sjednocení připouštějí, jiní je popírají, a jiní opět celou otázku ponechávají v záhadné nerozhodnosti.*“⁴³ Konkrétně uvádí pohledy W. D. Rosse⁴⁴, W. Jaegera⁴⁵, A. Mansiona⁴⁶, G. Söhngena⁴⁷ a H. Meyera⁴⁸. Následně pak uvádí vlastní pohled a důkazy, proč není možné sjednocení v pojmu metafyziky u Aristotela najít.

---

⁴² PODOLÁK, Augustin Hyacint. *Pojem metafyziky v Aristotelových „Libri Metaphysicorum“* (Extractum e dissertatione De conceptu metaphysicae apud Aristotelm A. 1938 – Ins. Pontif. Internat. „Angelicum“ Romae approbata.). Olomouc, str. 25

⁴³ tamtéž, str. 46

⁴⁴ Sir William David Ross (1877-1971) byl skotský filosof, známý zejména svými pracemi v oblasti etiky. Jeho stěžejním dílem je studie *The Right and the Good* vydaná v roce 1930. Podolák cituje především jeho knihu *Aristotle's Metaphysics; textus et coment.*, 2. vyd., Oxford: 1924 nebo *Aristotle*; 2. vyd., Londýn: 1930

⁴⁵ Werner Wilhelm Jaeger (1888-1961) byl německý klasický filolog a znalec antické filozofie. V oblasti aristotelovy filozofie je významná jeho práce *Aristoteles: Grundlegung einer Geschichte seiner Entwicklung* z roku 1923. Podolák cituje především *Studien zur Entstehungsgeschichte der Metaphysik des Aristoteles*; Berlin: 1912 nebo *Aristoteles*; Berlin, 1912

⁴⁶ Podolák cituje především *La genèse de l'oeuvre d'Aristote d'après les travaux récents*: in *Revue Nèoscol. de Philos.*, 29 (1927), str. 307-341

⁴⁷ Podolák cituje především *Sein und Gegenstand*; Münster in Westf.: 1930 nebo *Zum aristotelischen Metaphysikbegriff*; in *Philosophia Perennis* Fr. J. Rintelen (Festgabe J. Geysers zum 60. Gebstg., 2. vyd., Regensburg: 1930), 1. vyd., 27, 38

⁴⁸ Podolák cituje především *Die Wissenschaftslehre des Thomas von Aquin*; in *Philos. Jahrbuch der Gorresgesel.* Fulda, 47 (1934). (Quad nostram quaestionem cf. ibi Heft 4., art. 3; str. 464-486) (Opus postea in volumine prodit; Fulda 1935)

Jako jedinou možnost sjednocení pojmu metafyziky u Aristotela uvádí Podolák teorii sv. Tomáše Akvinského „... že všeobecně oddělené podstaty jsou příčinami bytí.“⁴⁹ A dále o něco níže uvádí: „Sv. Tomáš velmi přesně poznal, že sloučení metafysiky lze provést jedině na základě dokonalosti této vědy. Ostatní si zapomněli této skutečnosti povšimnouti. Vskutku ale je toto jediný možný základ pro sjednocení pojmu metafysiky u Aristotelovy metafysiky než ten, kdo pozná i historii jeho díla.“⁵⁰

V závěru své práce Podolák odpovídá na otázku, zda se dá sjednotit pojem metafyziky u Aristotela, negativně. Ovšem nevyklučuje, že je možné při správném postupu při bádání, kdy se bude přihlížet na Aristotelovu Metafyziku jak z historického, tak naukového úhlu pohledu, určité sjednocení nalézt. To však vyžaduje další práci a studium, které už nemělo být předmětem jeho práce.

V jeho práci je vidět obdiv k sv. Tomáši Akvinskému. Jeho myšlenky ohledně Aristotelovy Metafyziky považuje za jedinou možnou cestu k sjednocení pojmu. Na základě těchto jeho úvah i nastiňuje další možnost bádání v tomto směru: „... důkaz by se rozvíjel se stálým zřetelem na historii Aristotelovy metafysiky, v úzkém vztahu ke chronologii jednotlivých knih, a k pozdější tradici aristotelské metafysiky. V této otázce nemají pouhé dohady a nepodložená mínění žádnou cenu.“⁵¹ A práci zakončuje tvrzením: „Aristotelova filosofie není totiž něco úplně kompaktního a nehybného, nýbrž spíše lze ji považovati za velkolepý pokus o takovou dokonalost.“⁵²

O jeho práci napsal Metoděj Habáň do *Filosofické revue* kritiku.⁵³ Na práci chválí její propracovanost a důkladnost. O závěru Podolákovy práce dokonce píše, že „jest opravdu mistrný“.⁵⁴ Zásahu práce vidí v tom, že „... je ve značném kritickém přínosu vědeckém o vývoji pojmu metafysiky u Aristotela samého, který ukazuje, že ani odborní badatelé a znalci Aristotela (W. Jaeger a jiní) nedospěli k cíli pravdy o něm.“⁵⁵

---

⁴⁹ PODOLÁK, Augustin Hyacint. *Pojem metafysiky v Aristotelových „Libri Metaphysicorum“* (Extractum e dissertatione De conceptu metaphysicae apud Aristotelm A. 1938 – Ins. Pontif. Internat. „Angelicum“ Romae approbata.). Olomouc, str. 62

⁵⁰ tamtéž

⁵¹ tamtéž, str. 69

⁵² tamtéž, str. 70

⁵³ HABÁŇ, Metoděj, OP. A. H. Podolák O. P., *Pojem metafysiky v Aristotelových „Libri Metaphysicorum“*. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc: KRYSTAL, 1938, roč. X., č. 3, str. 133

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ tamtéž

3 Za katedrou (1939 – 1942)

Krátce po začátku války byl Augustin Podolák povolán zpátky do Čech.⁵⁶ Vlivem změn, represí a omezení, která se odehrála v roce 1939 ve školství, byla v Olomouci nouze o profesory na Filosoficko-teologickém učilišti dominikánů i v Kněžském arcibiskupském semináři.⁵⁷ Podolák byl hned po příjezdu jmenován profesorem filosofie a teologie.⁵⁸ Později byl arcibiskupem Leopoldem Prečanem (1923-1947) pověřen i vyučováním církevního práva na Kněžském arcibiskupském semináři.

Arcibiskup Prečan se v této době snažil o reformu katolického školství ve své arcidiecézi a vzdělávání duchovních ve shodě s papežskou konstitucí *Deus Scientiarum Dominus* z 24. května 1931,⁵⁹ která znovudefinovala postavení církevních fakult a univerzit z hlediska kanonického práva. Tato konstituce poprvé formulovala plán studia, který byl společný všem církevním fakultám na celém světě.⁶⁰ Jednou z významných změn, která byla touto apoštolskou konstitucí provedena, bylo zavedení konceptu tzv. kanonické mise (*missio canonica*). Každý vyučující v oboru „posvátných nauk“ musel od velkého kancléře (tím byl arcibiskup Prečan) obdržet kanonickou misi poté, co Vatikán udělí k příslušné osobě své *nihil obstat*.⁶¹ Lze tedy předpokládat, že toto *nihil obstat* a následně kanonickou misi Podolák v průběhu roku 1939 obdržel.

V roce 1939 museli všichni profesori vysokých škol skládat slib věrnosti Říši, ale Podolák přijel později a tak podle svých slov složení slibu unikl.⁶² Podobné sliby byly trvalou součástí protektorátní propagandy a museli je skládat příslušníci různých exponovaných profesí, např. i lékaři a další.⁶³ Přesné datum Podolákova návratu do Čech není

---

⁵⁶ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁵⁷ NOVOTNÝ, Vojtěch. *Katolická teologická fakulta 1939-1990, Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha, str. 24

⁵⁸ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁵⁹ AAS 23 (1931)

⁶⁰ BEA, A. The Apostolic Constitution *Deus Scientiarum Dominus*, Its Origin and Spirit. In *Theological Studies*, 1943, číslo 4, str. 34-52,

⁶¹ QUIRK, Kevin Michael. *The Mandate to Teach*. Řím: Pontificia Universitas Gregoriana, 1998, str. 241.

⁶² HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁶³ ŠTĚPÁNEK, Zdeněk, VAŠEK, František: Morava v nacistické politice a sudetoněmecký podíl na ní (Část I.). In: *Historie okupovaného pohraničí 1938-1945* 2. UJEP, Ústí nad Labem 1998. Str. 151-168 a 3. UJEP, Ústí nad Labem 1998. Str. 77-92

známo, ale vzhledem k tomu, že první bohoslužbu v dominikánském kostele v Olomouci sloužil 6. července 1939,⁶⁴ dá se předpokládat, že přijel někdy krátce před tímto dnem.

Magistr řádu Gillet, se kterým se Podolák znal již ze svého studia v Římě, ho pověřil, aby také na sebe převzal povinnosti Metoděje Habáně, které Habáň vykonával před svým ustanovením provinciálem řádu.⁶⁵ Sám Metoděj Habáň v Podolákovi viděl svého budoucího nástupce a doufal, že se jím jednou i stane.⁶⁶ Dá se tedy předpokládat, že ho k této funkci i připravoval a vedl.

Na začátku roku 1940, konkrétně 18. ledna, byl Podolák ke svým dosavadním povinnostem ještě ustanoven řádovým knihovníkem v Olomouci.⁶⁷ A dále mu bylo svěřeno přednášení dalších předmětů a to metafyziky a dějin církve na řádovém učilišti.⁶⁸ Za vyučování církevního práva na kněžském semináři v letním semestru mu byla vyplacena remunerace v hodnotě 880,- K za 44 vyučovacích hodin.⁶⁹ Jako další povinnost byla Podolákovi svěřena úloha magistra kleriků, což znamená, že měl na starosti výchovu řádových studentů teologie. Tato skutečnost potvrzuje domněnku, že měl v Podoláka dominikánský provinciál velkou důvěru.

Ve stejném roce se stal Podolák i spoluredaktorem *Filosofické revue*,⁷⁰ do které ovšem psal občasně články již už od roku 1933 a pravidelněji začal do časopisu přispívat od roku 1936. Popisu jeho činnosti v tomto časopisu se bude věnovat kapitola 3.1 *Filosofická revue*. Mimo jiné konal Podolák i mnoho filosofických přednášek po větších městech Protektorátu.⁷¹

Díky dalšímu úbytku vyučujících, který měla na svědomí válečná doba, musel Podolák o rok později vyučovat další předměty na dominikánském učilišti. Tentokrát mu byla přidána logika, kosmologie a mariologie.⁷² Navíc se stal i členem kapituly konventu a Podolákovo jméno se tak začalo pravidelně objevovat v knize se zápisy ze zasedání

---

⁶⁴ SOKA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 21, kniha 10

⁶⁵ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁶⁶ FISCHEROVÁ, Sylva. *Bůh vždycky zatřese stavbou (Rozhovor Sylvy Fischerové s KARLEM FLOSSEM)*. Praha, str. 152

⁶⁷ SOKA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16, kniha 5

⁶⁸ podle písemného sdělení fr. Augustina Prokopa (současný archivář dominikánů) dne 25. listopadu 2013

⁶⁹ SOKA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 96, karton 7, sg. V - 4

⁷⁰ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 9

⁷¹ tamtéž, str. 8

⁷² podle písemného sdělení fr. Augustina Prokopa (současný archivář dominikánů) dne 25. listopadu 2013

dominikánské kapituly. Poprvé se v knize jeho jméno v zápisu objevilo 17. října 1941.⁷³ Od roku 1941 vedl také cyklus filosofických přednášek o vývojových teoriích v brněnském rozhlase.⁷⁴

Naposled lze najít jeho jméno v zápise z kapituly dne 9. ledna 1942,⁷⁵ což již pomalu směřuje ke zlomovému okamžiku Podolákova římskokatolického období. Začátkem roku totiž Podolák klášter opouští. Naposled odsloužil bohoslužbu ráno dne 4. února 1942.⁷⁶ Jeho jméno se sice objevuje v rozpisu bohoslužeb i následující den, ovšem zde již chybí jeho podpis. Dá se tedy předpokládat, že tento den již bohoslužbu necelebroval.

Funkci knihovníka z rozhodnutí kapituly po Podolákovi převzal fr. Rosarius a to dne 10. února 1942.⁷⁷ Je možné se tedy domnívat, že v té době již skutečně Podolák v klášteře nepobýval.

Jeho odchodu z kláštera předcházelo několik zadržení gestapem. Také tento fakt měl velmi pravděpodobně podíl na Podolákovu opuštění řádu. Gestapo Podoláka zadrželo asi dvakrát nebo třikrát dokud byl ještě v klášteře.⁷⁸ Poprvé to bylo v Olomouci na udání. Obviněn byl ze sympatizování se židy, což mu do budoucna při dalších výsleších tajnou státní policií nepomáhalo.

Podolák se vlastně provinil jen tím, že se znal s rodinou Přikrylovou. Paní Přikrylová ráda zvala na obědy významné olomoucké duchovní. Takto u nich občas pojedl i arcibiskup Leopold Prečan a do přízně se dostal i Hyacint Podolák jako nejvzdělanější z řádu a navíc studovaný v Římě.

Rodina Přikrylová však skrývala kamarádku jejich dcery Marie (budoucí Podolákova manželka), která byla židovského původu. Marie byla dominikánskou terciářkou a fr. Hyacint Podolák byl jejím zpovědníkem.⁷⁹ Dá se tedy předpokládat, že o existenci židovské dívky u Přikrylů doma věděl, ovšem tuto skutečnost nenahlásil, což byl v té době těžký zločin.

Jak to nakonec dopadlo s kamarádkou Marie či zda měla sama rodina Přikrylová také problémy s gestapem, již v rámci této práce nebylo zjišťováno. Pro tuto práci bylo spíše důležité zjistit a odůvodnit následné problémy s tajnou státní policií, které Podolák měl sám.

---

⁷³ SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16, kniha 5

⁷⁴ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 8

⁷⁵ tamtéž

⁷⁶ SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 21, kniha 10

⁷⁷ SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16, kniha 5

⁷⁸ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 12. dubna 2014

⁷⁹ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželka Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

Opět byl totiž Podolák vyslýchán gestapem z důvodu, že odmítal učit v němčině a dějiny filosofie vyučoval dokonce česky.⁸⁰ Tím se sice jen lehce bouřil proti tehdejšímu systému a za normálních okolností by to gestapo asi neřešilo. Ovšem když se k tomu přidal jeho předchozí záznam, stal se pro gestapo zajímavějším terčem. Tento výslech byl i dle Podolákových slov pro jeho klášterní život zlomový: „*Spravilo to, po lidsku řečeno, pár facek. Iritovalo mne však, že mně nadřízení nepomohli. Nesnáze vyvrcholily mým odchodem z řádu.*“⁸¹

To je ale jen jedna z verzí o Podolákově odchodu z kláštera. Další varianta, i když dle lidí, kteří ho znali, méně pravděpodobná, je ta, která se nachází v knize *Královská jízda* o Patriku Kuželovi, jáhnu dominikánského řádu, který dle úředních sdělení zemřel v koncentračním táboře v Osvětimi dne 21. listopadu 1942 na zápal plic⁸². Konkrétně se v knize lze dočíst o tom, co Podolákovu odchodu z kláštera předcházelo, v kapitole *Křížovatka*.

V této kapitole se píše o Patrikovi, který už nějakou dobu byl uvězněn v Kounicových kolejích v Brně. I když psal dopisy a prosil v nich o pomoc, reakce byla minimální. Jediný, kdo se rozhodl svého spolubratra zastat je fr. Hyacint Podolák. Toto rozhodnutí nezměnil ani po té, co mu to provinciál řádu, Metoděj Habáň, důrazně nedoporučil. Podolák se přesto vydal na cestu do Brna, aby mohl Patrika navštívit a ztratit za něj slovo u německého velitele kolejí. Varování, které mu řekli u vstupní brány kolejí: „*Můžete vejít, ale ven se už také nemusíte dostat,*“⁸³ se mu stalo osudným.

Jak totiž německý dozorce řekl, tak se Podolákovi i stalo. Když přišel za velitelem Kounicových kolejí, aby se přimluvil za Patrika, velitel si to vyložil zcela jinak. Ten, kdo se zastává nepřítele Velkoněmecké říše, je vlastně kolaborant s nepřítelem. Tak skončil uvězněn i Podolák. Také jemu nikdo neodpovídal na dopisy, v nichž prosí arcibiskupa i provinciála o pomoc. Nebezpečí, že by tímto způsobem pozavírali celý řád, jim nedovolilo reagovat. Podolák zůstal stejně jako Patrik ve svém uvěznění sám.

Až jednoho dne za ním přišla návštěva, terciářka. Přinesla mu alespoň nějaké jídlo na přilepšenou, protože její hlas by u velitele věznice nic neznamenal. I tato malá pomoc a zájem mladé terciářky ho velmi dojaly, a když si ho o pár dní později předvedli před německého vyšetřovatele, rád přistoupil na jeho návrh, který mu měl zaručit svobodu.

---

⁸⁰ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁸¹ tamtéž

⁸² To není sen: bratr Patrik Maria Kužela OP – jáhen řádu sv. Dominika, 1915-1942 [online]. ©1999 [cit. 28. listopadu 2013] Dostupné z: <http://www.cormierop.cz/To-neni-sen.html>

⁸³ KUŽELA, Patrik. *Královská jízda*. Brno, str. 156

Stačilo, aby opustil církev a tak by prokázal loajalitu k Říši. „*Nikdo vám v těžké situaci nepodá ani prst. Olomoucký arcibiskup, váš dominikánský provinciál, zkrátka nikdo z těch, kdo mohou pomoci, se vás nedotkne, jako byste byl prašivý pes. Horší než prašivý pes! Chovají se zbaběle jako každý katolík!*“⁸⁴ To byla slova německého vyšetřovatele, která musela Podoláka zdrtit. I když se ještě chvíli snaží logicky si odůvodnit tento nezáměr ze strany nadřízených, nakonec rezignuje a nabídku od gestapáka přijme.

Kapitola končí informací, že se zasnoubil s olomouckou terciářkou a odešel do starokatolické církve. Co se týče věrohodnosti příběhu v líčení zmíněné knihy, která je svým pojetím spíše beletristického než historiografického charakteru, několik shodných informací s realitou se tu najde. Marie Přikrylová byla terciářkou, ale nikdy nebyla svého budoucího manžela navštívit ve vězení.⁸⁵ Podolák odešel z kláštera proto, že se ho nikdo nezastal, ovšem odešel do Prahy za svými rodiči,⁸⁶ nikoliv domů ke své nastávající. A ano, Podolákův syn, Jan Podolák, vzpomínal, že mu snad otec vyprávěl i o zadržení tajnou státní policií v Brně.⁸⁷ Dále je důležité zmínit, že do starokatolické církve vstoupil Augustin Podolák až v roce 1947⁸⁸ a civilní sňatek měli s Marií Přikrylovou v roce 1945.⁸⁹ To je časově mnohem později, než jak to působí v závěru kapitoly *Křižovatka*. Nehledě na to, že tyto informace musel do textu vložit někdo jiný, protože Patrik skonal v listopadu 1942, jak bylo psáno výše, tudíž o Podolákově odchodu ke starokatolické církvi a manželství nemohl vědět. Proto je spíše zajímavé dívat se na tento příběh, jako na literárně upravenou vzpomínku na člověka, než jako faktografické dílo nebo dokonce historický pramen.

3.1 Filosofická revue

Filosofickou revue začalo vydávat v Olomouci nakladatelství Krystal v roce 1929.⁹⁰ Základním účelem vzniku tohoto časopisu bylo ukázat české společnosti tomismus jako filosofii schopnou řešit aktuální filosofické problémy té doby. Vedoucím tohoto dominikánského čtvrtletníku byl Metoděj Habáň.

---

⁸⁴ KUŽELA, Patrik. *Královská jízda*. Brno, str. 165

⁸⁵ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželky Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

⁸⁶ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁸⁷ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 12. dubna 2014

⁸⁸ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

⁸⁹ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželky Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

⁹⁰ DVORSKÝ, Přemysl. Kritika filosofie existence ve *Filosofické revui*. In *Philosophica VI*. Blecha, I. (ed.), 1. vyd. Olomouc, 2005, str. 77-82

Hyacint Podolák začal do časopisu přispívat občasnými články či kritikami už od roku 1933,⁹¹ ale pravidelně začal přispívat až od roku 1936, kdy mu na pokračování vycházely články o pojmu metafyziky u Aristotela. Obsahově se tyto články velmi podobají jeho následně napsané dizertační práci, které jsme se podrobně věnovali v jedné z předchozích kapitol, proto se již zde o tomto seriálu rozepisovat nebudeme.

Teprve v roce 1939 se ve *Filosofické revui* začalo Podolákovo jméno objevovat mezi redakčním kruhem a v roce 1940 byl povýšen na redaktora, kterého do té doby dělal P. prof. Jiří Veselý O. P. Mezi dalšími významnými dominikány, kteří se podíleli na vytváření *Filosofické revui*, byli například magistr řádu Gillet, dr. Bernardin Skácel či prof. Emilián Soukup.

Každé číslo *Filosofické revue* je členěno následujícím způsobem. První část časopisu obsahuje různé filosofické články od různých autorů z redakčního kruhu či různých externistů. Dále následuje rubrika „*Varia*“, kde se objevují kratší články často na pokračování nejen s filosofickou tematikou. Dalším oddílem byla rubrika „*Kritika*“, kde se nacházejí recenze a kritiky na různá filosofická díla česká i zahraniční. Poslední částí časopisu jsou „*Poznámky*“. Tato část obsahuje různé zprávičky o filosofických kongresech, či reakce na jiné odborné filosofické či vědecké časopisy.

Podolákovy články se objevují postupem času ve všech těchto rubrikách *Filosofické revue*. Buď se pod nimi podepisoval celým jménem, nebo jen zkratkou H. P. Ta se nejčastěji objevuje právě v rubrikách „*Varia*“, „*Kritika*“ či „*Poznámky*“.

Za povšimnutí stojí článek Hyacinta Podoláka z 1. čísla 11. ročníku *Filosofické revue*.⁹² V tomto článku popisuje a hodnotí filosofii L. Brunschvicga.⁹³ „*Brunschvicg jde cestou nejjásadnějšího idealismu. Je proto pochopitelná jeho nemilosrdná kritika realismu. Aristotelismus a tomismus jsou, podle Brunschvicga, s hlediska postupu pojmovým verbalismem a s hlediska nauky substanciálním a transcendentním realismem, což je pro idealistu zánik filosofie.*“⁹⁴ Je asi více než jasné, že tomistu jakým byl Podolák, nemohly

---

⁹¹ DVORSKÝ, Přemysl. Kritika filosofie existence ve *Filosofické revui*. In *Philosophica VI*. Blecha, I. (ed.), 1. vyd. Olomouc, 2005, str. 78

⁹² PhDr. H.-M. Podolák O. P. (Řím). Filosofie L. Brunschvicga. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1939, roč, 11, č. 1, str. 21-26

⁹³ Leon Brunschvicg (1869-1944) byl francouzský filosof idealistického směru.

⁹⁴ PhDr. H.-M. Podolák O. P. (Řím). Filosofie L. Brunschvicga. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1939, roč, 11, č. 1, str. 22

tyto teorie nijak potěšit a tak dochází k závěru, že Brunschvicgova idealistická filosofie může jen čekat, „... kdo uskuteční ještě poslední fázi této filosofie, totiž katastrofu.“⁹⁵

Brunschvicg mimo jiné opírá své myšlenky o matematiku. To matematika má podle Brunschvicga odpovídat na otázky a docházet k závěru, v ní se uskutečňuje požadavek na dokonalou vnitřní duchovnost, to ona představuje dokonalý postup ověření a tedy jen u ní je pravda a vrcholná míra vědeckého poznání. „Záchrana však selhává. Matematika neví nic o podstatě, neví nic o účelnosti, neví nic o účinné příčinnosti; její svět jest svět kvantity, měřitelnosti. Všechno, co jest nerozměrné, neměřitelné, utíká nejen pojmu matematiky, ale i jejímu neomylnému a nutnému ověření.“⁹⁶ Přesto Podolák ve svém článku připouští, že Brunschvicg na začátku chtěl podat celou filosofii, která má dát i celou pravdu, ovšem matematika takovou pravdu podat nemůže.

Podobně se Podolák vyjadřuje i k další Brunschvicgově teorii o dokonalém a naprostém idealismu mravním, kde mravním principem a zákonem je duch sám. Celkově celý článek zakončuje vyjádřením, že „... nezbyvá, než abychom Brunschvicgova filosofii připojili k řetězu filosofických omylů doby.“⁹⁷ Je tedy patrné, že tomistický duch se v Podolákově nezapře, a možná také proto idealistickou filosofii Brunschvicgova takto negativně ohodnotil.

Od prvního čísla dvanáctého ročníků (vyšlo v lednu 1940) *Filosofické revue* vycházely Podolákovy články, v nichž se věnuje obecnou filosofií skutečnosti. Zabývá se v nich myšlenkou, že musí existovat nějaký řídicí obor, který by byl zároveň jednotícím svorníkem všech lidských oborů vědění a činnosti⁹⁸. Tento obor se rozhodl najít a pojmenovat proto, že absence vedoucího či řídicího prvku ve všech různých oblastech (zde uvádí příklad lidské společnosti) vede samočinnému rozkladu složeného celku. Pokud tedy obory lidského vědění a činnosti k tomuto rozpadu nespějí, musí tu být nějaký řídicí prvek. Který však z lidských oborů poznání to bude? Opět přichází s příkladem z lidské společnosti, kde vedoucím člověkem společnosti bývá vybírán ten, který má k tomu nejlepší předpoklady. Tedy člověk, který vyniká rozumem, ostrovtipem. A proto: „Hledáme-li tedy dále tu řídicí a vedoucí vědu nejvyšší rozumovou, musíme říci, že to bude ta, jejíž předmět jest nejvyšší rozumový či ta věda,

---

⁹⁵ PhDr. H.-M. Podolák O. P. (Řím). Filosofie L. Brunschvicga. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1939, roč. 11, č. 1, str. 26

⁹⁶ tamtéž

⁹⁷ tamtéž

⁹⁸ PhDr. A. H. Podolák O. P. Obecná filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1940, roč. 12, č. 1, str. 1-5

*kde se poznává to, co je nejvíce rozumové.*⁹⁹ A za tuto vedoucí vědu stanovuje právě obecnou filosofii skutečnosti.

O čem však je obecná filosofie skutečnosti? Tomu se věnuje v následujícím čísle (tj. č. 2, roč. XII.) v článku s názvem „*Látka a předmět obecné filosofie skutečnosti*“.¹⁰⁰ Přes úvahy o tom, jak člověk věci poznává a co je pro poznání důležité, zda zkušenost či rozumová zběhlost, dochází k závěru, že pokud „... *se pokládá za většího vědce a mudrce, kdo se více přiblíží poznání příčiny, je zřejmé, že obecná věda, jež by měla ráz 'moudrosti', měla by se obírat prvními příčinami a prvními zásadami skutečnosti a myšlení.*“¹⁰¹ A dochází k názoru, že z řádu poznání vychází „... *pak nadřazenost zkušenostního poznání nad pouhým poznáním smyslovým, rozumové dovednosti a zběhlosti nad zkušeností, a v oborech rozumové zběhlosti a vědy přednost věd čistě rozumových nad vědami praktickými, namířenými k činnosti.*“¹⁰² Tedy látka a předmět čistě rozumové vědy se zabývá příčinami věci a skutečností.

Ve čtvrtém čísle stejného ročníku *Filosofické revue* se pak blíže zabývá předmětem obecné filosofie skutečnosti¹⁰³ a dochází k závěru, že „... *věda, která zkoumá první a všeobecné příčiny, bude se nutně zabývat všeobecným cílem všech věcí, který jest zároveň nejlepším dobrem v celé přírodě a vesmíru.*“¹⁰⁴ K tomuto závěru došel úvahou vycházející z předaristotelické filosofie, že cíl všech příčin je vždy dobro a k dobru se i příčiny vztahují.

V posledním článku věnujícím se obecné filosofii skutečnosti se zabývá hodnotou a smyslem této filosofie.¹⁰⁵ Celý tento seriál uzavírá vyhodnocením, že „... *cíl a konec a smysl filosofie, i smysl a cíl naší obecné filosofie skutečnosti, jest, abychom poznali příčiny, a to příčiny všech věcí a skutečností právě s ohledem na jejich bytí či jsoucnost, a neobdivovali se již jakýmkoliv účinkům a působení všech těch příčin, aby zmizely všechny*

---

⁹⁹ PhDr. A. H. Podolák O. P. Obecná filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1940, roč, 12, č. 1, str. 3

¹⁰⁰ PhDr. A. H. Podolák O. P. Látka a předmět obecné filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1940, roč, 12, č. 2, str. 72-76

¹⁰¹ tamtéž, str. 76

¹⁰² tamtéž

¹⁰³ PhDr. A. H. Podolák O. P. Bližší úvahy o předmětu obecné filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1940, roč, 12, č. 4, str. 148-151

¹⁰⁴ tamtéž, str. 151

¹⁰⁵ PhDr. A. H. Podolák O. P. Hodnota a smysl obecné filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1941, roč, 13, č. 1, str. 18-23

pochybnosti o skutečnosti věcí a jich projevů a o jejím původu.“¹⁰⁶ Podolák tu totiž popisuje obdiv jako v podstatě negativní vlastnost, která vychází z neznalosti příčin věcí, a proto se obdivujeme všemu, co se děje náhodně. Úkolem filosofie by právě mělo být odbourávání tohoto obdivu z hlouposti a neznalosti.

Tak uzavřel Podolák svou teorii o obecné filosofii skutečnosti. Do *Filosofické revue* psal sice i několik kritik a recenzí na jiná filosofická díla či teorie, ale ty nejsou tak obsahově zajímavé, jako výše uvedené články. Proto se jim již blíže věnovat nebudeme.

---

¹⁰⁶ PhDr. A. H. Podolák O. P. Hodnota a smysl obecné filosofie skutečnosti. *Časopis Filosofická revue*. Olomouc, 1941, roč. 13, č. 1, str. 23

4 Po odchodu z kláštera (1942 – 1945)

Začátkem února 1942 Podolák opustil klášter v Olomouci, jak bylo uvedeno v minulé kapitole, a odstěhoval se do Prahy, kde v té době žili jeho rodiče.¹⁰⁷ Ti se tam v době okupace přestěhovali z jižních Čech do dělnické kolonie v Hloubětíně, kde v ulici Za Horou číslo 22 otec Podoláka postavil rodinný dům.¹⁰⁸ Podolákův otec Gustav v Hloubětíně pracoval jako noční hlídač v elektrotechnické továrně Always.¹⁰⁹ Hned po svém příchodu do Prahy Augustin Podolák odevzdal v kanceláři zastupujícího říšského protektora přípis, v němž popsal důvody svého odchodu z kláštera a zároveň se přihlásil k plné spolupráci pro Říši v našich zemích,¹¹⁰ jak se ostatně tehdy učinit muselo.

Dne 7. března 1942 byl pak pozván k podání vyrozumění na ústředí tajné státní policie v Bredovské ulici (dnes ulice Politických vězňů). To byl velmi pravděpodobně poslední výslech gestapem, jenž Podolák absolvoval, aspoň dle vyprávění svého syna.¹¹¹ Jan Podolák vzpomínal, že to bylo právě z důvodu, že jeho otec neměl v pořádku všechny doklady a že na rozdíl od předešlých výslechů, kdy se členové gestapa nebáli použít tvrdého násilí, byl tento výslech poměrně mírný. Snad tenkrát jeho otci pomohl právě i jeden z příslušníků tajné státní policie, který ho znal ještě ze studií v Římě.

Byl tedy Podolákovi dán pouze pokyn, aby se obrátil na rozhodující protektorátní místa a zažádal o zařazení do práce dle přípisu, který již odevzdal říšskému protektorovi.¹¹² V případě, že by mu žádná práce nebyla přiřazena, měl to okamžitě hlásit na ústředí tajné státní policie. Proto se pokusil Podolák dostat na audienci u ministra školství a osvěty, ovšem tajemník pana ministra jeho případu nevěnoval dostatečnou pozornost, a tak se mu práci najít nepodařilo.

Neuposlechl pak ale pokynů gestapa a nenahlásil svůj neúspěch na ústředí.¹¹³ V té době se totiž Podolák přes kamaráda Miroslava Potužníka seznámil s kroužkem MUDr. Františka Teunera a začal pak dle svých slov pravidelně navštěvovat schůzky,¹¹⁴ které Teuner pořádal v bytech továrníků Miloše Janotky nebo Jaroslava Čermáka.

---

¹⁰⁷ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželka Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

¹⁰⁸ HEJBAL, Dušan. *Rozhovor s biskupem ve vyhnanství*. Časopis Communio, č. 0, 1990 str. 7

¹⁰⁹ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 11

¹¹⁰ tamtéž, str. 9

¹¹¹ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 12. dubna 2014

¹¹² ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

¹¹³ tamtéž, str. 10

¹¹⁴ tamtéž, str. 7

4.1 MUDr. František Teuner a Kuratorium

MUDr. František Teuner byl začátkem roku 1942 pověřen Emanuelem Moravcem, aby vytvořil organizaci, která by se zabývala výchovou mládeže po vzoru Hitlerjugend a částečně také dle programu Národně socialistické německé dělnické strany (NSDAP).¹¹⁵ Teuner byl už v letech 1938 až 1941 činný v organizaci Vlajka, ve které se již také kromě jiné propagandistické činnosti četla nacistická literatura. Vlajka byla takovým základem, ze kterého následně vzniklo Kuratorium.¹¹⁶

Od jara 1942 se tak scházeli Teunerem vybraní lidé a vytvářeli jakousi ideovou komisi, ze které o půl roku později vzniklo Kuratorium. Mezi těmito lidmi byli právě zmínění Miroslav Potužník, Miloš Janotka a Boris Čermák (syn Jaroslava Čermáka).

Při těchto schůzkách obvykle předčítal MUDr. Teuner z nacionálně socialistické literatury něco, co se vztahovalo k problematice, o kterou se ideová komise zajímala. Poté následovala diskuze. Už v té době se objevilo názorové rozdělení této skupiny na dva tábory. Jeden tábor vedený Igorem Moravcem a později v Kuratoriu Janem Nepomukem Pipotou, který zastával názor, že je třeba se německému národu zcela podřídit a nabízet mu ústupky ještě dřív, než je po českém národu bude Říše chtít. Tak by český národ dosáhl zásluh. Druhý tábor, který zastupoval Miroslav Potužník a ze začátku se k němu přikláněl i MUDr. Teuner, si trval na tom, že je důležité zachovat si vlastní kulturní autonomii a svébytnost.¹¹⁷ Toto ideové rozdělení trvalo po celou dobu trvání Kuratoria a dá se předpokládat, že to byl také jeden z důvodů jeho neúspěchu.

Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě bylo založeno vládním nařízením č. 187 Sb. z roku 1942 ze dne 28. května 1942 a organizačně se začalo formovat dne 16. června.¹¹⁸ Ovšem fakticky započalo fungovat až skoro o rok později tj. 13. března 1943.¹¹⁹ Hlavním důvodem vzniku byla pravděpodobně snaha vytvořit mimoškolní organizaci, která by zaštiťovala všechny ostatní organizace starající se o děti a mládež ve věku od 10 do 18 let, jen s větším důrazem na nacionálně-sociální ideje. Členy Kuratoria se automaticky stávali všichni státní zaměstnanci věnující se práci s dětmi či mládeží.

---

¹¹⁵ ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-4, str. 2

¹¹⁶ PADEVĚT, Jiří. *Průvodce protektorátní Prahou, Místa – události – lidé*. 1. vyd., Praha, str. 619-620

¹¹⁷ ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-4, str. 2

¹¹⁸ tamtéž, str. 3

¹¹⁹ ŠUSTROVÁ, Radka. Děti a válka. In *Válečný prožitek české společnosti v konforntaci s nacistickou okupací (1939-1945)*. Hazdra, Zdeněk (ed.). Praha: 2009, str. 70-72. ISBN 978-80-87211-38-0

Kuratorium bylo rozděleno do čtyř pracovních skupin a později vznikla i pátá pracovní skupina. Náplň činnosti této páté pracovní skupiny byla utajována, ale ze svědectví M. Potužníka vyplývá, že jejím úkolem bylo sledovat a dozorovat činnost v ostatních oddělení a také měla za úkol vybírat mládež na nasazené práce v Říši.¹²⁰

První čtyři skupiny byly tyto:

- I. skupina měla na starost vnější službu, tedy školení vedoucích mládeže a další organizační záležitosti
- II. skupina měla na starost tělovýchovu
- III. skupina měla na starost duchovní a kulturní výchovu mládeže
- IV. skupina měla na starost sociální péči, zotavovací péči a domovy pro mládež

Ve dnech 12. až 17. července 1942 se konal první výcvikový tábor pro zaměstnance Kuratoria na Slapech.¹²¹ Jeho součástí byly různé přednášky a kurzy, které měli připravit budoucí zaměstnance na práci v Kuratoriu. Tento výcvikový tábor dozorovali němečtí poradci, kteří byli členy Hitlerjugend. Následně ti, kdo se zúčastnili tohoto tábora, odjeli na studijní cestu do Říše, která se ovšem nesetkala s velkým úspěchem v protektorátní společnosti pro neukázněnost některých členů výpravy.

S podobnými tendencemi se německý dozor nad Kuratoriem setkával často. Hlavně u té části zaměstnanců, kteří byli zastánci zachování české autonomie. Přes veškeré snahy německého vedení, Moravcovu podporu i Teunerovu snahu udržet pořádek v Kuratoriu, se nepovedlo dojít požadovaného úspěchu a naplnění cíle Kuratoria. Jejich akce byly málo navštěvované. O tiskoviny, které Kuratorium vydávalo, se nejevil zájem a málo kdo vstupoval do spolků, které Kuratorium zakládalo.¹²²

U Teunera bylo dle výpovědi Miroslava Potužníka¹²³ možné sledovat jistý myšlenkový posun. Zatímco ze začátku vzniku Kuratoria se přikláněl k již zmíněnému táboru o zachování vlastní autonomie státu, i když s nacionálně-sociálním laděním, ke konci války byl již zcela podmaněn Hitlerovou osobností. Byl členem „Svatováclavské dobrovolnické roty“¹²⁴ a byl aktivním bojovníkem proti bolševismu. Odmítal si připustit možnou prohru

---

¹²⁰ ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-4, str. 7

¹²¹ tamtéž, str. 3

¹²² tamtéž, str. 19-22

¹²³ tamtéž, str. 1-48

¹²⁴ První a poslední česká jednotka SS. Plánovalo se, že by měla mít až tisíc mužů, ovšem přihlásilo se k ní sotva 80 lidí.

německého národa a prosazoval myšlenku, že Němci to s českým národem myslí dobře a je třeba přihlížet k Hitlerovu velkolepému plánu Nové Evropy.

František Teuner byl po válce odsouzen k trestu smrti. Při novém soudním procesu mu byl trest změněn na dvacet let odnětí svobody. Po propuštění využil uvolnění poměrů v roce 1968 a emigroval do Spolkové republiky Německo, kde začal opětovně vykonávat lékařskou praxi.

4.2 Augustin Podolák a Kuratorium

Augustin Podolák, jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly a jak uvedl v jednom svém účelově přizpůsobeném životopise protektorátní době,¹²⁵ se začal zúčastňovat ideových setkání, která předcházela vzniku Kuratoria. Dle personálního dotazníku,¹²⁶ který pro potřeby Kuratoria 8. května 1944 vyplnil, se dokonce zúčastnil i výcvikového tábora na Slapech a studijní cesty po Říši. V žádném jiném archivním materiálu však o tom již zmínka nebyla. Ani ho nejmenoval nikdo z těch, kdo se tábora či studijní cesty zúčastnili. O jeho samotné činnosti v Kuratoriu víme jen to, že v roce 1942 varoval již zmiňovaného Miroslava Potužníka před J. N. Pipotou (pracoval s Podolákem ve III. pracovní skupině), který vedl v Kuratoriu školení. V jeho plánu školení byly zahrnuty návrhy, které obsahovaly nebezpečné germanizační tendence.¹²⁷ V prosinci 1942 byl pak Podolák z Kuratoria vyhozen pro nevelké pracovní nasazení.¹²⁸

Lze se proto domnívat, že práci v Kuratoriu přijal pouze proto, aby se vyhnul pracovnímu nasazení v Říši. Zaměstnanci Kuratoria byli totiž vyloučeni z této hrozící povinnosti. Po odchodu z Kuratoria se krátkou dobou věnoval privátnímu vyučování¹²⁹ a dle vyjádření paní Podolákové údajně učil i na jedné jazykové škole.¹³⁰

Někdy v té době přijela také Marie Podoláková, tehdy ještě Přikrylová, do Prahy, kam byla poslána na kurz pro konstruktéry. V Praze se potkala se sestrou Augustina Podoláka, kterou znala z dob, kdy za ním sestra jezdila na návštěvy do kláštera v Olomouci. Společně se pak všichni tři scházeli.¹³¹ Tak se i začal prohlubovat vztah mezi Marií a Augustinem Podolákem, který dospěl až k uzavření civilního manželství v roce 1945.¹³²

¹²⁵ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 7

¹²⁶ ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21, str. 6-7

¹²⁷ ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-4, str. 4

¹²⁸ NA v Praze, Emanuel Moravec, sg. AMV 39-1/447

¹²⁹ ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21, str. 1

¹³⁰ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželka Augustina Podoláka) dne 7. dubna 2014

¹³¹ tamtéž

V červnu v roce 1943 byl však opět pracovním úřadem přiřazen k práci do Kuratoria, ovšem nedostalo se mu žádného kladného vyřízení ze strany Kuratoria. Dá se znovu domnívat, že mu tím pádem opět hrozilo, že bude nasazen na práce v Říši, proto se rozhodl k zoufalému kroku a napsal dopis přímo ministru školství a osvěty Emanuelu Moravcovi, v němž ho prosí o audienci.¹³³ Rád by totiž osobně vysvětlil celou situaci a dokázal své kvality pro práci s mládeží.

Na tyto události vzpomíná také Jan Podolák, když vypráví, že jeho dědeček Josef Příkryl pomohl jeho otci z nebezpečí nasazení do práce v Říši.¹³⁴ Josef Příkryl byl totiž vysoký důstojník pohraniční stráže a znal se s Němci. Ostatně žil v oblasti, kde se i před válkou mluvilo hodně německy a styk s Němci byl na denním pořádku. Od nich také Příkryl zjistil, jak má Augustin Podolák postupovat, aby dostal správný doklad pro pracovní úřad a nemusel být poslán do Říše na práci.

Pomoc budoucího tchána byla úspěšná, jak dokazují personální dotazníky Kuratoria vyplněné Podolákem z roku 1944, kde uvádí, že kromě platu profesora ve výši 3 500 K dostává ještě mzdu z Kuratoria ve výši 2 600 K.¹³⁵ To je ovšem zase jediná informace, která by nějak potvrdila jeho činnost v Kuratoriu. Ještě stojí za zmínku, že v tomto dotazníku do kolonky náboženství vyplnil „římskokatolické“, což svědčí o tom, že i když z kláštera odešel a probojoval se světským životem, stále se ke své církvi hlásil.

Když s ním pak v souvislosti s jeho prací v Kuratoriu bylo vedeno trestní řízení ze dne 30. dubna 1947, že se provinil proti národní cti podle §1 odst. 1. dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti tím, že dobrovolně nabízel spolupráci s MUDr. Teunerem pro výchovu mládeže v Kuratoriu a hrozil mu trest odnětí svobody na čtyři měsíce a veřejného pokárání,¹³⁶ odvolal se. Jako důvod uvedl, že dopis Emanuelu Moravcovi, v němž dobrovolně nabízel své služby, napsal proto, aby měl doklad pro úřad práce a aby se tak vyhnul pracovnímu nasazení.¹³⁷ Jeho odvolání bylo odvolací komisí zemského národního výboru v Praze na schůzce dne 15. září 1948 vyhověno a nařízený trestní nález byl zrušen pro nezákonnost.¹³⁸

---

¹³² tamtéž

¹³³ ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, str. 2

¹³⁴ podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 13. dubna 2014

¹³⁵ ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21, str. 7

¹³⁶ AHMP, sg. 36-823/4, str. 2

¹³⁷ ABS Praha, Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem MV, sg. Z-7-21

¹³⁸ AHMP, sg. 36-823/4, str. 2

Délka trestu i jeho následné zrušení na základě Podolákovy obhajoby dokazuje, že jeho činnost v Kuratoriu nebyla nijak zásadní a že byla opravdu pouhou nutností, aby se vyhnul tzv. totálnímu nasazení v Říši.

Ke konci války se navíc stal členem ilegální skupiny Rudolfa Vetíšky, který byl parašutistou vyslaným z Moskvy a v Hloubětíně se skrýval.¹³⁹ Při květnovém povstání se Podolák zúčastnil i povstaleckých bojů.¹⁴⁰ Ústup Němců zdaleka neprobíhal nenásilnou cestou a obě skupiny utrpěly velké ztráty. Podolák se několik dní s ostatními členy ozbrojeného odboje skrýval za vytvořenými barikádami. Své pozice povstalci drželi až do 9. května 1945, kdy přijela ruská vojska.

---

¹³⁹ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

¹⁴⁰ podle ústního sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 12. dubna 2014

5 Poválečná léta (1945 – 1947)

Po osvobození Prahy ruskými vojsky, zvolili Augustina Podoláka obyvatelé hloubětínské kolonie prvním předsedou revolučního národního výboru.¹⁴¹ Tato volba se konala veřejně na náměstí.

Snaha o vytváření Národně revolučních výborů tu byla v Protektorátu již od října 1941, kdy tuto výzvu vyhlásilo ÚV KSČ.¹⁴² Národní výbory měly ze začátku fungovat jako demokratická instituce, která měla spojit státní správu a samosprávu. Ovšem v exilových centrech byly časté různé názory na to, co by mělo být náplní těchto výborů. Ministr vnitra v Londýně Juraj Slavík byl tvrdě zkritizován od Václava Noska za prohlášení z února 1944. V tomto prohlášení vyhlásil Národní výbory jen za přechodné orgány státní moci.

V roce 1944 londýnská vláda svým prohlášením z 16. dubna vyhlásila, aby Národní výbory neměly větší počet členů než je počet členů obecního, okresního či zemského zastupitelstva.¹⁴³ Měly v nich být také zastoupeny všechny sociální vrstvy lidu, všechny vlastenecké politické směry a etnické skupiny, aby nedocházelo k diskriminaci či pomíjení zájmů některé ze skupin obyvatelstva. Takto však vzniklo několik ilegálních spolků, které se jen těžko mohly spojit.

Výše zmíněné vládní prohlášení z 16. dubna 1944 šlo jen těžko pokládat za zákonnou normu, tou měl být až ústavní dekret prezidenta republiky číslo 18 Úředního věstníku československého o národních výborech a o prozatímním Národním shromáždění. Prezident Edvard Beneš tento věstník podepsal 4. prosince 1944.¹⁴⁴

V Praze pak po válce v srpnu 1945 dosavadní Magistrát hlavního města Prahy ztratil zcela svou rozhodovací pravomoc a stal se pouhým výkonným orgánem právě nově vzniklého Ústředního národního výboru (ÚNV). Této organizaci pak byly podřízeny místní a okresní národní výbory a ÚNV byl pak přímo podřízen přímo Ministerstvu vnitra a ostatním ministerstvům.¹⁴⁵ V Hloubětíně pak byla dne 15. dubna 1945 svolána porada k Ladislavu Holému a na této poradě byl ustanoven revoluční národní výbor.¹⁴⁶

¹⁴¹ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

¹⁴² JÍŠOVÁ, Kateřina. *Ústavní pražské samosprávy a správy v roce 1945*. Acta Universitatis Carolinae. Studia Territoria XIII. Praha: 2008, str. 175

¹⁴³ tamtéž, str. 177

¹⁴⁴ tamtéž, str. 177

¹⁴⁵ tamtéž, str. 184

¹⁴⁶ *Květnové povstání na území Prahy 9*, Obvodní svaz protifašistických bojovníků v Praze 9, Praha: 1985

Podolákovo postavení předsedy revolučního národního výboru záhy skončilo tím, že upozornil na to, že při zabírání bytů po Němcích se kradly cennosti.¹⁴⁷ Sice byl nejprve za své oznámení pochválen, ale když se pak zjistilo, že oni rabující jsou vysoce postavení členové komunistické strany, byl rychle svého titulu předsedy zbaven.¹⁴⁸ Dostal pak práci pomocného dělníka v Lokomotivce v Libni.¹⁴⁹

Přibližně v té době také patřičné úřady zjistili, že Augustin Podolák neabsolvoval povinnou vojenskou službu a tak byl povolán ke splnění této povinnosti. Na vojně nakonec strávil jen tři měsíce a prvních pár dní to neměl na vojně jednoduché.¹⁵⁰ Podolákovi bylo již přes třicet let a ostatní vojíni byli o dost mladší. Posmívali se mu pro jeho věk i třeba proto, že neumí pochodovat. Když však přišlo na nácvik střelby, měl nejlepší výsledky ze všech. Ze své účasti na květnovém povstání měl se střelnými zbraněmi již patřičnou zkušenost, ve které se mu mladí vojíni nemohli vyrovnat. Následně byl pak Podolák přesunut do kancelářské budovy, aby tam vysokým důstojníkům dělal korektury v oficiálních listinách.

Rodina Příkrylů se také v té době přestěhovala do Moravské Třebové¹⁵¹ a tam se mu po vojně naskytlá příležitost dělat v místním muzeu správce. Tak se na krátký čas přestěhoval k rodině své budoucí manželky Marie.

Tam také dne 29. září 1945 uzavřeli civilní sňatek u okresního národního výboru v Moravské Třebové,¹⁵² jak již bylo krátce zmíněno v předchozí kapitole. Sice vztah ani sňatek nebyl v rodině Příkrylové příliš vítán, resp. matkou nevěsty, která dokonce i odmítla na svatbu přijít, protože se těžko smířovala s tím, že si její dcera bere odpadlého dominikánského kněze. Toto nepřátelství však netrvalo dlouho a matka s dcerou se opět usmířily.¹⁵³

Augustin Podolák se za svých studií naučil několik světových jazyků (němčinu, angličtinu, francouzštinu, italštinu a samozřejmě i latinu) a občas si tak i přivydělával, když různým lidem překládal texty na objednávku.¹⁵⁴ Tato dovednost mu nakonec i pomohla k zaměstnání v Českém rozhlase,¹⁵⁵ kde mu nabídli práci inspektora zahraničního vysílání.

---

¹⁴⁷ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

¹⁴⁸ podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 25. března 2014

¹⁴⁹ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 7

¹⁵⁰ podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 25. března 2014

¹⁵¹ tamtéž

¹⁵² Matrika oddaných, Farní obec starokatolická v Praze, kniha II, str. 16, bez čísla (39a)

¹⁵³ podle písemného sdělení Janem Podolákem (syn Augustina Podoláka) dne 13. dubna 2014

¹⁵⁴ podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 25. března 2014

¹⁵⁵ ABS Praha, sg. V-699/L

Tato práce však byla podmíněna členstvím v KSČ,¹⁵⁶ čímž by se i zapomněla nepříjemná událost, která se stala po válce v Hloubětíně.

Podolák tuto nabídku i s podmínkou členství přijal, i přes jeho předchozí neblahou zkušenost. Jako člověk pocházející z velmi chudých poměrů totiž z počátku s komunistickou ideologií sympatizoval, i když tyto sympatie netrvaly dlouho.¹⁵⁷ Po nějaké době, co pro rozhlas pracoval, se totiž ve straně dozvěděli, jaké je původní Podolákovo povolání (a v té době byl už i starokatolickým knězem) a o práci v rozhlase rychle přišel. Následně ho vyloučili i ze strany, to ovšem bylo až v roce 1952.¹⁵⁸ Oficiální odůvodnění vyloučení ze strany bylo pro neplnění povinností.

Podoláka však nikdy neopustila touha po kněžském povolání. Jeho žena vzpomíná, že „... jeho život byl určen službě Bohu.“¹⁵⁹ Nejen proto pro něj bylo zásadní setkání se starokatolickým knězem Václavem Jaromírem Rábem v roce 1947. Ten byl i správcem starokatolického biskupství, za kterého byl zvolen po smrti předchozího starokatolického biskupa Aloise Paška (psáno někdy také jako Paschek) Národní správou církve konané dne 4. července 1946 a to všemi hlasy.¹⁶⁰ Současně však zůstal pražským farářem. Sám Ráb se sice několikrát marně pokoušel o souhlas státních úřadů ke svolání synody, která by mohla zvolit nového biskupa, ovšem tento souhlas mu nikdy nebyl udělen. Tak starokatolická církev až do roku 1968 fungovala pouze se správcem biskupství ve svém čele. Do penze Ráb odešel roku 1952 a to velmi pravděpodobně z donucení. Již v roce 1950 byl správcem biskupství zvolen právě Augustin Podolák¹⁶¹ a následně byl i synodou konanou dne 22. června 1968 zvolen za biskupa.¹⁶²

Než byl zvolen správcem biskupství, byl Ráb generálním vikářem pro Čechy. Za války a za obsazení Sudet Němci se totiž tehdejšímu biskupovi starokatolické církve Paškovi zdvojila diecéze. Biskupství totiž bylo ve Varnsdorfu, které patřilo do Říše. Proto bylo nutné v roce 1940 zřídit generální vikariát se sídlem v Praze, do jehož čela byl ustanoven

---

¹⁵⁶ podle písemného sdělení Jana Podoláka (syn Augustina Podoláka) dne 25. března 2014

¹⁵⁷ tamtéž

¹⁵⁸ ABS Praha, sg. V-699/L

¹⁵⁹ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželka Augustina Podoláka) dne 16. prosince 2014

¹⁶⁰ Schematismus duchovenstva církve starokatolické, 1948 (interní materiál SKC, zpracoval Josef König a Petr Jan Vinš)

¹⁶¹ AKK Bonn 1969/II

¹⁶² URBAN, Rudolf. *Die Tschechoslowakische hussitische Kirche*, J. G. Herder-Institut, Marburg/Lahn, 1973, str. 267

V. J. Ráb,¹⁶³ aby bylo možné církev jako takovou lépe spravovat. Všichni starokatolíci české národnosti pak spadali právě pod pražskou obec.

Za Rábem Podoláka přivedl jiný bývalý dominikán jménem O. Trnka ze Senohrab.¹⁶⁴ Oba pak byli následně přijati do starokatolické církve,¹⁶⁵ jen Trnka v ní dlouho nezůstal a nakonec emigroval do Anglie, kde se stal členem anglikánské církve.¹⁶⁶ Podolák však následně ve starokatolické církvi přijal i svátost manželství dne 25. ledna 1948 v Novoměstské radnici v Praze. Oddávajícím knězem byl právě správce biskupství Václav Jaromír Ráb. Starokatolická farní matrika už u obou snoubenců uvádí náboženství starokatolické a povolání PhDr. Augustina Podoláka je v matrice uvedeno jako „duchovní církve starokatolické v Praze Hloubětíně, Za Horou 22.“ Svědky při svatebním obřadu byli Bartůněk, obchodník v Praze, Žitná 3 a Bohumil Votoček, zámečník v Břevnově, Žižkova 589.¹⁶⁷ Těmito kroky se definitivně ukončilo Podolákově římskokatolické období, jemuž jsme se v této práci věnovali. Podolák však nikdy na římskokatolickou církev jako takovou nezanevřel,¹⁶⁸ nic ji nevyčítal a s několika římskokatolickými duchovními (i dominikány) udržoval vřelý vztah až do konce svého života.¹⁶⁹

---

¹⁶³ AKVB, 12. července 1940

¹⁶⁴ Schematismus duchovenstva církve starokatolické, 1948 (interní materiál SKC, zpracoval Josef König a Petr Jan Vinš)

¹⁶⁵ HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, č. 0, 1990 str. 8

¹⁶⁶ podle ústního sdělení Dušana Hejbala (biskup SKC) dne 19. prosince 2013

¹⁶⁷ Matrika oddaných, Farní obec starokatolická v Praze, kniha II, str. 16, bez čísla (39a)

¹⁶⁸ podle písemného sdělení Marie Podolákové (manželka Augustina Podoláka) dne 16. prosince 2013

¹⁶⁹ podle ústního sdělení Dušana Hejbala (biskup SKC) dne 19. prosince 2013

6 Závěr

V této práci bylo možné pozorovat vývoj života Augustina Podoláka od jeho raného dětství až po jeho příchod do starokatolické církve. Byly sledovány první krůčky malého venkovského chlapce, který se z vlastní iniciativy a za nemalé podpory jeho faráře stal sečtělým a duchovně vzdělaným mládencem, jenž mohl následně v Českých Budějovicích nastoupit na gymnázium.

Touha po duchovním povolání v něm během let neustále rostla a tak po dokončení středoškolského studia odešel do Olomouce, kde vstoupil do dominikánského kláštera, a dá se předpokládat, že tento řád pro něj představoval symbol největšího možného intelektuálního rozvoje. Vzhledem k Podolákově bystrosti a nepřehlédnutelnému nadání pro jazyky a filosofii byl řádem následně poslán na další studia do Říma.

Tak se Podolák dostal do velkého církevního světa. Obklopen velkými vzdělanci a církevními osobnostmi stále více prohluboval své znalosti tehdy v církevním světě dominantní tomistické teologie a filosofie a Aristotelovy metafyziky, čímž se stal v té době velmi uznávaným odborníkem na toto téma. Čekala ho významná církevní kariéra. Se svými znalostmi a doporučením měl nakročeno stát se ještě uznávanějším a váženějším, a to i když mu zatím nebylo ani třicet let. Sám měl velké plány a sny.

Ovšem přišla druhá světová válka a z jeho národa se stal podrobený lid pod přísnou diktaturou Němců. Podolákovy sny a plány se tak rozplynuly v příkazu jeho provinciála, aby se okamžitě vrátil zpět do vlasti, nebo spíše toho, co z ní zbylo. I tak se s horlivostí sobě vlastní vrhnul do nových povinností, které ho tam čekaly. Vyučoval na bohosloveckém učilišti i v kněžském semináři. Neodmítal a přijímal stále další a další předměty, které mu byly svěřeny. Vykonával funkci řádového knihovníka i magistra kleriků a nezanedbával při tom život ve společenství kláštera.

Není divu, že v něm jeho provinciál viděl svého nástupce. Ovšem v té době na něj čekalo první setkání s totalitním režimem v podobě tvrdých a nekompromisních výsledků gestapa. Zbitý a vyčerpaný zdlouhavým pobytem ve vyšetřovací vazbě se nedočkal ani jediného zastání ze strany řádu ani arcibiskupa. Nikdo mu nepodal pomocnou ruku. Nikdo se ho neodvažoval hájit přes to, že ho tolik potřebovali. V tomto naprostém pocitu opuštěnosti se rozhodl hledat své uplatnění jinde. Nedokázal se zřejmě vnitřně vyrovnat se zradou ze strany své církevní rodiny a tak bez dalších odkladů klášter ze dne na den opustil.

Následně lze v dalších událostech sledovat, jak totalitní diktatura pozměňuje vnitřní hodnoty či vnímání světa jedince, ale i skupiny. Zvláště pak intelligence, která totalitními

režimy vždycky trpěla nejvíce. Někteří lidé v těchto podmínkách nátlaku zcela podlehlí, jiní se jen naučili či byli donuceni se naučit dělat určité výjimky a ústupky ze svého běžného přesvědčení. Do této druhé skupiny s jistotou můžeme zařadit právě Augustina Podoláka.

Podolákova složitá situace po odchodu z kláštera, neustálá hrozba tzv. totálního nasazení v Říši ho donutila k ústupku jménem Kuratorium. Nijak touto skutečností nadšený nebyl, i když v některých dokumentech psaných v té době logicky musel uvádět opak. Ovšem jeho pracovní aktivita v této organizaci mluví sama za sebe a prakticky nicotné informace o jeho činnosti v Kuratoriu to jen potvrzují. Není možné souhlasit s tím, že by byl Podolák kolaborantem, jen se snažil projít náročnou dobou, jak jen to bylo možné, ostatně jako většina jiných.

Po skončení války Podoláka však čekal další zlomový okamžik v životě. Touto osudovou událostí byla jeho svatba s Marií Přikrylovou. Následně se zdálo, že se Podolákův život již bude vyvíjet poklidněji. Poválečná atmosféra byla uvolněnější a plná euforie z osvobození. Aspoň chvíli, než komunisté pomalu ale jistě opět začali utahovat otěže. Tak se znovu začala vracet dávná ozvěna z totalitní minulosti, která nabývala reálných obrysů. Taková doba pro kněze nebyla jednoduchá, ani pro bývalého římskokatolického ani pro tehdejšího starokatolického kněze, kterým se v roce 1947 stal.

Později se k problematice doby Podolák sám vyjádřil v pastýřském listě: „*Zasazení do času a prostoru tohoto světa sdílíme všechny podmínky, okolnosti, výhody i nevýhody a zvláště též všechna nebezpečí pozemského života se všemi ostatními lidmi, věřícími i nevěřícími, dobrými i zlými, a duchovní věci a skutečnosti jsou křehké a snadno se rozplývají pod tlakem hmoty, ve hřmotu techniky a civilizace a v přívalu rozpoutaných surových vášní, když lidé běžně i pravidelně ztrácejí tvář a boží obraz v sobě, aby urvali větší nebo menší žvance zdánlivého prospěchu nebo iluze štěstí. Proto je zde na místě hluboká nedůvěra dobrého křesťana i vědomá skepse ke všemu, co nejvíce „hýbá světem“, za čím se lidé nejvíce pachtí, zapomínajíce na sebe samy i na druhé.*“¹⁷⁰

Vstupem do starokatolické církve končí etapa života Augustina Podoláka, která je předmětem této práce. Studium dalších let tohoto pro starokatolické dějiny významného muže by se jistě měly zabývat práce příští. Hlubší prozkoumání si zajisté zaslouží především problematické období, kdy mu byl odebrán státní souhlas pro výkon duchovní služby, a to dokonce dvakrát. Ovšem nemělo by se zapomenout ani na jeho vedení církve ještě před jeho umlčením. Kam chtěl církev směřovat a jak z „podzemí“ vedl církev dál?

---

¹⁷⁰ PODOLÁK, Augustin. *Pastýřský list k Velikonocům 1981*. Soukromý archiv Dušana Hejbala (biskup SKC)

Na Podolákovo místo byl státem dosazen v 70. letech Miloš Pulc. Co způsobilo toto schizma ve starokatolické církvi? A co v té době dělal Podolák? V tomto ohledu by se hodilo blíž prozkoumat archivy a vyptat se těch, kteří si toto období ještě pamatují. Nejlepší by v tomto případě byli takoví lidé, kteří měli možnost se v té době stýkat jak s Pulcem, tak s Podolákem.

Opomenout by se neměl ani závěr jeho života, kdy se po revoluci mohl zpátky navrátit do svého biskupského úřadu, svolat Synodu obnovy a tak po dlouhém období temna opět vykročit vstříc novým nadějím. I když z Podolákova návratu do čela církve se jeho blízcí naneštěstí nemohli radovat dlouho.

Důležitým tématem nabízejícím se k širšímu zpracování je i zaznamenání rodinného života Augustina Podoláka. Více ho představit nejen jako biskupa či člověka, již podruhé stíhaného režimem, ale jako otce, manžela či přítele, aby tak více vynikla jeho osobnost a čtenář by mohl z další práce lépe poznat, kdo byl Augustin Podolák skrze reflektování celého jeho života.

Snahou této práce, snad úspěšnou, bylo určitým způsobem nastínit osudy první poloviny života Augustina Podoláka, ale že se ho povedlo čtenáři i částečně představit s ohledem na omezení dané sledovaným obdobím.

Použitá literatura

Knihy, články, periodika

- Acta Apostolicae Sedis 23, 1931
- ARISTOTELES. *Metafyzika*. Praha: Rezek, 2003 ISBN 80-86027-19-8
- AUMANN, Jordan. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000 ISBN 80-7184-928-6
- autor neuveden. *Dalimilova kronika*. Praha: 2005 ISBN 80-8664464-2
- autor neuveden. Pašňovice. In: *Ottův slovník naučný*, díl 19, Praha: J. Otto, 1902
- BEA, A. The Apostolic Constitution Deus Scientiarum Dominus Its Origin and Spirit. In *Theological Studies*, 1943, číslo 4, str. 34-52
- ČERNUŠÁK, Tomáš. PROKOP, Augustin. NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. 1. vyd. Praha: KRYSTAL OP, 2001 ISBN 80-85929-50-3
- DVORSKÝ, Přemysl. Kritika filosofie existence ve *Filosofické revui*. In *Philosophica VI*. Blecha, I. (ed.), 1. vyd. Olomouc, 2005, str. 77-82. ISBN 80-244-1260-8 (ISSN 1212-1207)
- Filosofická revue, Olomouc: Krystal, čísla vydávaná v letech 1935-1941
- FISCHEROVÁ, Sylva. *Bůh vždycky zatřese stavbou (Rozhovor Sylvy Fischerové s KARLEM FLOSSEM)*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad 2011 ISBN 978-80-7429-136-4
- HEJBAL, Dušan. Rozhovor s biskupem ve vyhnanství. In: *Communio*, Praha: Starokatolická církev v ČSFR, 1990, roč. I., č. 0
- JÍŠOVÁ, Kateřina. *Ústavní pražské samosprávy a správy v roce 1945*. Acta Universitatis Carolinae. Studia Territoralia XIII. Praha: 2008, str. 175-188
- KUŽELA, Patrik, OP. *Královská jízda*. 1. vyd. Brno: Brněnská akademie duchovního života ct. Patrika Kužely OP, 2001
- Květnové povstání na území Prahy 9*, Obvodní svaz protifašistických bojovníků v Praze 9, Praha: 1985
- NOVOTNÝ, Vojtěch. *Katolická teologická fakulta 1939-1990, Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007 ISBN 978-80-246-1369-7
- PADEVĚT, Jiří. *Průvodce protektorátní Prahou, Místa – události – lidé*. 1. vyd., Praha: Academia, 2013 ISBN 978-80-200-2256-1

PODOLÁK, Augustin Hyacint. *Pojem metafysiky v Aristotelových „Libri Metaphysicorum“ (Extractum e dissertatione De conceptu metaphysicae apud Aristotelem A. 1938 – Ins. Pontif. Internat. „Angelicum“ Romae akrobata.)*. Olomouc, 1939

PODOLÁK, Augustin. *Pastýřský list k Velikonocům 1981*. Soukromý archiv Dušana Hejbala (biskup SKC)

PODOLÁK, Hyacint Maria, O. P. *De conceptu metaphysicae apud Aristotelem*. Dissertatio ad Gradum Doctoratus in Facultate Philosophiae Inst. Pontif. Internat. Angelicum, Romae: 1938

QUIRK, Kevin Michael. *The Mandate to Teach*. Řím: Pontificia Universitas Gregoriana, 1998

Růže dominikánská, Praha: Řád dominikánský, 1938, roč. 52

Schematismus duchovenstva církve starokatolické, 1948 (interní materiál SKC, zpracoval Josef König a Petr Jan Vinš)

ŠEDIVÝ, Ivan. *Češi, české země a velká válka, 1914-1918*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001 ISBN 80-7106-274-X

ŠTĚPÁNEK, Zdeněk, VAŠEK, František: Morava v nacistické politice a sudetoněmecký podíl na ní (Část I). In: *Historie okupovaného pohraničí 1938-1945* 2. UJEP, Ústí nad Labem 1998. Str. 151-168 a 3. UJEP, Ústí nad Labem 1998. S. 77-92

ŠUSTROVÁ, Radka. Děti a válka. In *Válečný prožitek české společnosti v konfrontaci s nacistickou okupací (1939-1945)*. Hazdra, Zdeněk (ed.). 1. vyd. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, str. 70-72. ISBN 978-80-87211-38-0

TÝML, Václav. Jubileum Gymnázia J. V. Jirsíka. In: *Učitel'ské noviny 31/2008*

URBAN, Rudolf. *Die Tschechoslowakische hussitische Kirche*, J. G. Herder-Institut, Marburg/Lahn, 1973

VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. 1. vyd. Praha: Ladislav Kuncíř, 1930, 5 sv.

Angelicum, Pontificia Universita's S. Tommaso D'Aquino [online]. ©2013 [cit. 15. března 2013] Dostupné z: <http://www.pust.it>

To není sen: bratr Patrik Maria Kužela OP – jáhen řádu sv. Dominika, 1915-1942 [online]. ©1999 [cit. 28. listopadu 2013] Dostupné z: <http://www.cormierop.cz/To-neni-sen.html>

Archivní materiály

ABO SKC, rodný list Augustina Podoláka

ABS Praha, Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, č. f. 59-103-21

ABS Praha, Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem MV, sg. Z-7-21, Výpisy archivních materiálů SÚ k jednotlivým osobám

ABS Praha, sg. V-699/L

ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-3, Kuratorium

ABS Praha, Ústřední státní bezpečnost, č. f. 305-117-4, Kuratorium

ABS Praha, Zemský odbor bezpečnosti II., č. f. 315-57-56, Osobní svazky osob, vyšetřovaných po okupaci pro členství ve fašistických organizacích v době I. ČSR, aktivistických organizacích v době t.zv. Protektorátu, orgánů a zaměstnanců Gestapa, SD, KriPo, dozorců vězňů, příslušníků SS, SA, NSDAP a jiných nacistických organizací a jejich spolupracovníků

AHMP, sg. 36-823/4

AKK Bonn 1969/II

AKVB

Matrika oddaných, Farní obec starokatolická v Praze, kniha II

NA v Praze, Emanuel Moravec, sg. AMV 39-1/447

SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 16; Kniha zasedání a kapitul. konventu dominikánů v Olomouci /Liber Consiliorum et Capitulorum ven. conventus Olomucensis Ord. Praed. a die 12. Aprils 1921 – 22. Mart. 1945/

SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 21, Seznam mší v dominikánském kostele v Olomouci /Gottesdienstordnung/ (1939-1945)

SOkA Olomouc; DOMINIKANI OLOMOUC 1255 – 1950 (1968); inv. č. 96, karton 7, sg. V – 4; Remunerace profesorům dominikánského učiliště, vyučujícím v arcibiskupském semináři v Olomouci (1940)

Ústní sdělení

Alžběta Turková, dcera Augustina Podoláka. Narodena v roce 1956 ve Varnsdorfu. V současné době žije ve Cvikově v domě se svou matkou.

Dušan Hejbal, narozen 16. července 1951 v Praze. Je žákem a nástupcem Augustina Podoláka v biskupském úřadě Starokatolické církve v ČR.

fr. Augustin Prokop, archivář dominikánského řádu a převor plzeňského kláštera.

Jan Podolák, syn Augustina Podoláka. Narozen 17. května 1952 v Praze. V současné době žijící Kanadě ve městě Ottawa.

Marie Podoláková, roz. Příkrylová, manželka Augustina Podoláka. Narozena 31. květnu 1924 v Petrovicích u Bohumína. V současné době žije ve Cvikově.

Resumé

Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka

Roman Catholic Period in the Life of Augustin Podolák

Monika Mádlová

Předkládaná práce se snaží představit čtenáři osobu Augustina Podoláka v jeho římskokatolickém období. Pomocí archivních materiálů se pokouší sestavit jeho život, tak jak šel od jeho narození do jeho vstupu do starokatolické církve chronologicky za sebou. Pro lepší přehlednost je sledované období rozděleno na logické časové úseky a těm je postupně věnována větší pozornost.

V průběhu sbírání dat se ukázalo, že na některé události v jeho životě je více názorů. Proto bylo potřeba tyto diskutabilní události více prozkoumat, zhodnotit všechny možné pohledy a možnosti, které Podoláka k určitým rozhodnutím vedly. Na základě tohoto zhodnocení pak následně zkusit vydedukovat, který z názoru je pravděpodobnější, či kde se nachází pravdivý střed mezi oběma póly.

Práce tak snad předkládá skutečný a neidealizovaný popis římskokatolického období v životě Augustina Podoláka.

Summary

The thesis tries to present to the reader the personality of Augustin Podolák during his Roman-Catholic period. With the help of archive materials it tries to describe in a chronological way his life from the birth till his conversion into the Old Catholic Church. To make the work better arranged, it is divided into several logical time segments and those are then nearely examined.

In the course of collecting the data it become apparent that there are different opinions on several events in his life. It was necessary to examine those controversial matters and evaluate the possible motivation of some of Podolák's decissions. Based on this examination we could deduce which of the opinions is more likely, or if the true seems to be somewhere in the middle.

The thesis hopefully presents real and unidealised description of Podolák's Roman Catholic life period.